

Versiculi super mate

Aria indulgentiarum.
Rbitrio papa proprio. si clauibus vti
 possit. Cur sinit vt pena pios cruciet?
Cur nō euacuat loca purgandis animab⁹
 tradita? Sed seruus esse fidelis amat
 Deserit ergo fidem male dispēsans. Neq; prudens
 clauibus vsus inest. Dans capiensq; tremant
Profectus certe est magnus bñ clauibus vti
Quando fit hoc sempunctio sola docet
Larus in ecclesia thesaurus et vtilis assit
 quedat larga manus. prodiga crimen habet
Ciuibus angelicis neq; hic mandare viator
Cōmendare potest orat vt ecclesia
Impie peniteas. tunc indulgentia fiet
In finita tibi. pena breuis superest
Pena tamē grauis est cautus releuare. studebis
Diuicijs sparsis muneribusq; pijs.
Dans aliquod munus vis indulgētia profit:
Proderit. ⁊ nulla dona deo pereunt
Paucula sunt dona. sunt de rebus perituris
Accipies celis premia perpetua.

Clōsula. Larus in ecclesia. Notat hic
 triplex conditio cōcurrere debēs in largi
 tiōe indulgentiarū. nō prodiga. Ex nō ve
 niant incōtempnū. q; sint ad publicū pfe
 ctum. q; nō sonent turpem questū Unde
 quo ad scōdam causam. paup ex eadē cari
 tate dat d. sicut dines dat talentū lz meritū
 essentialis premij sit equale in ambobus
 nō tamen oportet hoc de premio acciden
 tali remissionis pene debite peccato. ⁊ in
 hoc potest esse cōditio diuitis melior. in
 tra illō. redemptio anime viri proprie di
 uitie. Fundat etiam positio q; actus exte
 riores possunt addere sup meritū interi⁹
 ⁊ essentialis meritū accidentale multis mo
 dis ⁊ causis hic omissis Videtur modus
 loquendi in forma absolutionis cautus
 esse licet nō multum clarus dū additur in
 fine q̄stum clauis ecclesie se extendunt. et
 hoc ido forte dicitur propter tres causas
 modo dicras. **F**init

Responsa eius
 dem cancellarij parisiē. ad q̄
 stiones quatuor sibi p quendā
 familiarem moras. **Q**uarum prima
 est ista. An male loqui de alijs in eorum
 absentia. sit semper peccatū? Quaz deter

minat per tres cōclusiones **S**ecunda
 questio si quis fecte cōfiteatur. An iteruz
 teneatur de omibus confiteri? Hanc de
 terminat per distinctōnem de quadrupli
 ci fictōne. **T**ertia. si habeatur suspitio
 de illo qui cōfiteatur et nō sufficienter di
 scusserit cōscientiā suam. An talis possit
 absolui nulla inquisitiōe sibi facta de pec
 catis vnde suspitio habetur? Quam sol
 uit similiter per distinctōnem. **Q**uar
 ta questio de altaribus fractis de cingu
 lis sacerdotum non benedictis et de casu
 lis resarcitis ⁊ sic de similibus Utrum sit
 peccatum cum talibus et in talibus mis
 sam celebrare? Ad quam responder p au
 toritates.

Prima questio

Queritur an male loqui de alijs
 in eorum absentia sit semp pec
 catum? Videtur q; sic. qz null⁹
 vellet q; hoc de se aut sibi fieret
 ergo nec debet hoc facere de alijs aut con
 tra alios. consequētia tenet per illam ge
 neralem regulam diuini iuris et humani
 Quod tibi nō vis fieri alteri non feceris.
 Sed in oppositum arguitur. quia si sic
 tunc fere totus mundus esset in periculo
 damnatiōis ppetue etiā multi religiosoz

R

Questiones quedam

¶ Nam cōiter cum homines cōueniunt de
clinant facillime ad loquendū de absentib/
bus/et vtinā tam cito de eorum bonis si/
cut pro dolo de eorum malis. Nonnūq̄
tamen aliqui loquuntur de mala vita poli/
ciam regētiū et aliorum seculariū vt autē
intentiōe non mala. ¶ Pro responsione
itaq̄ Sciendū. q̄ actio moralis libera/
accipit vel vituperiū vel laudem et pecca/
tum/ex suis circumstantiis. et specialit̄ ex
circumstantia finis. Inquirendū est igitur
ad quē finē dicit̄ malum de absentib⁹. Et
occurrūt sex fines generales. Quandoq̄
hoc fit ad destructiōem presentiū et id au/
dientiū. vt caueant similia facere. Quāq̄
fit ad p̄ntiam cautelā. ne se et ignorātia
decipiant p̄ malam alioꝝ societate quos
presumūt bonos. ¶ Quāq̄ etiā fit ad vtili/
tatem absentii vt videlicet presentes eis
referant pro ipsorū correctione et emenda/
tione. Quandoq̄ fit ex quadā compassi/
one amabili. vt scilicet seipsum et audien/
tes referens prouocet ad orandū instan/
tius pro alioꝝ peccatis et eorū cōuersiōe
Quandoq̄ etiā fit ex sola curiositate et as/
suera loquacitate et quadā libidine loq̄n/
di de alijs. Quādoq̄ autē fit ex odio vel in/
uidia ac pro diminutione fame aliene et
ex animi indignatione.

Bit erga prima cō

clusio. ¶ Primitis quatuor modis potest
esse non solum licitū /imo et meritorū/re
ferre mala absentii. dummodo tñ non in/
tendebat principaliter alius finis q̄ ali/
quis p̄notatorū quatuor. Et si nō mi/
scea alia intentio fermērata et sibi ip̄i mē/
tiens. Atq̄ dū bene p̄uideat ne sint falsa
que dicit̄. Aut in malo vltra q̄ in se sunt
per referentem ampliata. Aut forsan sini/
stre interpretata. Ac etiam q̄ nō plus no/
ceat talis locutio absentibus et eorū fame
q̄ pro sit p̄ntibus et eorum edificationi.
Quoniā pro p̄uo bono cōsequēdo nō est
magnum malum cōmittendū

Subiungam⁹ etiā

secundā conclusionē ¶ Secda conclusio
Vale loqui etiā de absentib⁹ ad solū sa/
tisfaciēdū proprie loquacitati et libidini
loquendi de alijs/ qui est quintus mod⁹
seu finis inter predictos/etiam si sit pro/
sola deductiōe tempis et quasi pro solatō

vt sic tempus sine tedio transeat/ vix aut
nūq̄ excusat a peccato et sepius trāsit in
mortale peccatū. Tale enī verbū nō solū
ociosum (de quo iuxta terribilē veritatis
cōminatōem sumus reddidit ratiō) sed
et cōiter est p̄nciosum et multipliciter no/
cuiū. Nam habem⁹ ex tali verbo occasio/
nem et rationē magne damnificatiōis alio/
rum/ in sua fama. Etiā p̄ hoc cadūt sepi/
sime tam loquētes q̄ audientes. vel in in/
dignatiōem cōtra eos de quib⁹ fuit oblo/
cutio. vel in falsam testificatiōem propriā
tam cordis q̄ oris. dum videlicet cogita/
tio interior pensans corā se posita aliena
mala. et sua propria quādoq̄ similia aut
maiora/palpans tumet et inflat dicendo.
Gratias tibi ago dñe deus q̄ nō sum ego
talis qualis iste de quo tāta mala referūt.
Et sic miser cadit in foueam quam fecit et
cum illo euangelico phariseo false iusto/
fit peccatore que ipse iudicat si non dete/
rior. ei tamen p̄pter suam supbiam similit̄.
quia etiā peccator vt alius. et si alio mō.
Et hoc pharisaicū viciū tam in loquēdo
q̄ in audiendo cōcipit facillime. et fit saltē
affectu. etiā si ratio videat iudicare aliter.
et id ore manifestare minime attemptet.

¶ Si quis autē queret signū quō sciet
quando ex bono sine loquat̄ aut malo. de
malis p̄miti. Respondet q̄ dum loquit̄
aliquis ad bonū istū? cui⁹ mala cōmemo/
rat. vt pura vt in se et audientib⁹ prouocet
mentē ad orandū pro talis emendatiōe/
necessariū est vt sentiat tunc in se quadā
ad eundē de quo fit sermo compassionez
piam dulcemq̄ misericordē et caritatiū
affectū. Et etiā requirit vt nō nimis lon/
gum tēat sermonē de tam mala materia
et despicibili. Sicut pia mater nō delecta/
tur in narrādo longe mala filij sui. nec eti/
am dicit illa nisi ex necessitate. vt puta ip̄i
medico aut illis qui eius saluti poterunt
prodesse et malū adiacens auertere. Sic
itaq̄ narrando suspirat alte. tristatur. do/
let. et abbreviat sermonē quantū p̄ualet
et quantū videtur sufficere ad ostensionē
infirmittatis que sibi tante tristicie causa
existit. ¶ Sed dū quis loquit̄ malum de
alijs ex loquacitate/ sunt signa opposita.
quoniā tunc sentit indignatiōem animi
contra eos de quoz malis loquitur. et cū
quadā amaritudine fellis corrodit et mor/
det ipsos absentes et verbis suis venenat⁹

linguaq; sua sicut gladius acutus acuta/lacerat sine misericordia. sine aliq; compassione. neq; ponit finē verbis suis. quia satiari nequit eius vorax inuidia. qn licz crudas omnes carnes et totū sanguinē ei⁹ quē deuorat/quantū in eo est/absumpserit. Et q̄uis cōscientia sua sibi clamet q; talia agendo/neminē edificet imoz non/nunq; audiētes scandaliser/nō tamē ad/huc cessat/quin q̄ntū temp⁹ patit⁹ venenū suū totaliter effundat. **U**trū signū est nō fallax. cum sic loquēdo malum de absentibus/eos corrigere minime curat. Hoc autem sciri ex eo potest. quia p̄ntibus nō cōmittit vt absentibus caritative ea que ipse inuide refert denūciat. immo persepe postq; ad cor reuertit/timer ne id faciant etsi factū foret/nō equo animo sustineret nō quia doleat de alteri⁹ iniuriā z sua propria culpa/sed magis de sua vilificatōne et detractōis nota. nollet enī detractor reputari. q̄q; esse non viret. **I**tem signū efficacē videtur. vt loquens malū de alijs interroget cor suum corā cordium in spectore deo cui mēiri nō potest. q̄uis posset mēiri iniquitas sibi ipsi. et querat an velle q; ali⁹ sic loqueret de se corā alijs ea intentōne ea forma z sic de alijs circūstātijs qualiter ipse loq̄tur de alijs. Et nī fallor vt frequēter respōdebit sibi cor suū si mendaciter veritatē tamen supprimere noluerit/se hoc nequaq; velle. Signum ergo malū est. Hoc clauo retunditur non nullozū excusatio falsa z friuola/qui cum locuti fuerit ad libitū suum de proximo/rum suozū malis/audent si super hoc oburgent dicere/etiā quandoq; cōstanter licet mendaciter/se hoc fecisse nō mala intētiōne. neq; animo cuiq; nocendi. z nullo modo ex inuidia. Etsi rursū interrogātur. An ergo ex singulari id egerint dilectione z amicitia z ad magnū p̄fectū aut cōmodum absentū z an similia dilectionis et amicitie signa velint erga se consimiliter fieri. laqueis perplexitatis ita capti z irretiti sunt. vt vel manifestum contra suam cōscientiā proferre mendacium vel verbum iniquū z dolosum iniuste dixisse contra proximū fateri cogantur. qz vtrumq; malum est. **M**alum igitur et valde malum multūq; piculosum est homini esse promptū ad loquēdū malū de absentibus. Etiam ceteris malis que in

de sequūtur circūscriptis mens tam loq̄ntis q̄s audientium impedit a melioribus et salutaribus postmodū ex hoc. etiam in vita Cum enim post fuerit orandū et deo seruiendum/ad mentē redeunt placeat vt displiceat. cum quadā quasi violētia que prius incaute commisit vel admisit cum mala complacētia. O quanto cōsultius est itaq; loqui de bonis aut de peccatis z malis proprijs/q̄s ita rodere dente cani/no alios. **V**ix deniq; seruat mensura qn misceat mendaciū. z malum augmentat/z ad p̄tem semper trahatur deteriozem. et pene in nullo excusetur aut alleuietur. vt sic fiat supra modum peccans peccatum quasi vnū aut simplex peccatū non sufficiat in p̄niciem ipsius obloquētis.

Conclusio tertia

8

Loqui malum de alio ad finem sextū scilz directe ex odio z inuidia semp est peccatum. Et quando notabiliter leditur p hoc aliena fama. z dum loquens hoc aduertit in sua cōscientia/aut aduertere posset est grauius peccatū sepissime q̄s furtū. aut q̄s foret esus carnū in die veneris vel ieiunij ecclesie magni cuiuscūq;. **S**alubre itaq; consiliū est ad vitandū tam grāde piculuz anime. vt homo discat z assuescat ita honeste loqui de absentib⁹. sicut loquendū esset si ipsi presentes essent z psonaliter de se sermonem prolatū audirēt. **I**temq; vt homo semp timorē dei habeat p̄te oculis cordis/qui vtiq; vbiq; est presens. et in cuius cōspectu loquitur quicūq; loq̄tur. Non solum autē hoc sed et cor intuet. z reddet tempe suo vnicuiq; iuxta opera sua. Oret ergo necesse est quilibet vt ponat domin⁹ custodiam ori suo. **S**ed et audientes caueant sibi ne sint prurientes auribus. vt delectet eos audire aliena mala. quia iuxta beati Hieronim⁹ sententiā verissimam. Eque reus est qui detrahentē libenter audit sicut is qui detrahit. immo nōnunq; ampliori reatu cōstringitur/propter prestitā alteri occasiōnem. Si enī ipse non libenter audisset/forfitan alter tacuisset. **E**t vt ampli⁹ p̄timeamus tam piculosum lingue viciū aduertendū. O cōmuniter fm doctores comparatur nō solum furto sed z homicidio. immo z preferūt hac rōne Quia in homicidio occiditur corpus vnū. In

R 2

Questiones quedam

detractionis vero vicio occiditur anime plures. quia anima detrahentis. anime detractorum libenter audientium. et quandoque etiam anima eius cui detrahitur. **I**tem non minus facilius satisficit pro homicidio corporali et furto quam homini homicidio et furto spirituali scilicet detractio. Ratio quia in illis quantitas damni estimari potest. et sic correspondens emenda subsequi. In istis autem nequit. cum non satis constare possit in quot hominum cordibus mediate et immediate detrahens bonam opinionem et famam eius cui detraxit occiderit atque furtive bonum fame (quod inter omnia alia corporalia et huius vite bona multum est preciosum) subtraheret. unde et difficulter satisfacere ipsi lesio potest. Cum tamen iuxta beatum Augustinum peccatum non dimittitur nisi ablatum restituatur. Quomodo autem restituet cum ignoret quantum debet. **I**temque inter cetera peccata istud quodammodo est inhumanius et bestialius. quia lupinum. Dicitur namque quod nifus nifum non comedit. nec canis canem. nec bestia aliqua bestiam sue speciei. sed bene alterius. Sola lupa excepta. que (ut aiunt) cum fame premit lupum comedere non veretur. Sic detractor homo hominem sue nature consortem tanquam lupa rapacissima dentibus detractoris rodere comedere et occidere non erubescit. In hoc a lupa differens. quod illa comedit carnes recentes. ipse autem quandoque carnes fetentes et iam putrefactas. quando videlicet non tantum vivis sed et dudum iam mortuis / dentes mordaces / detractorie iam insigit. **D**abominandum malum et valde odium. Bene ergo sapiens vocat detractores deo odibiles. Cum tamen scriptum sit de deo: nihil odisti eorum que fecisti. In signum magne detestatiois (hanc dubium) peccati detractoris dicitur deus odire detractores qui nihil odire solet eorum que fecit. Aut restat dicere quod detractores non sunt sua factura. non quidem in eentiam sed propter singularem eorum malitiam. **U**nde et hac de causa Beatus Augustinus vir scientia et vita utique preclarissimus / ad tantum detestabatur hoc viciu / ut circa mensam ubi communiter de facili lingue peccatum iuxta beati Gregorii. de diuine epulone sententiam se immiscet hec metra prout in eius legenda reperitur / scripta haberet. Quisquis amat dictis absentium rodere vi-

tam. Hanc mensam indignam non erit esse sibi. Et factum comprobaret quo scripto statuerat. Cum quidam episcopi (prout ibidem legitur) ad eius mensam cepissent incaute laxare linguam in detractorem absentium / aiebat. Nisi cessarent / ipse illa metra dele-re vellet et de mensa recedere. **H**inc etiam est quod religionum fundatores / considerantes multiplex in lingue vicio pendere anime periculum / sanxerunt prouidissime per summo remedio. iuge pro loco et tempore suis sequacibus silentium. certas penas in robur sanctorum suarum contra transgressores adijcientes. Et clarum est experientia docente quod ubi censura hec silentii seruatur artius / ibi religio viget laudabilius et perfectius. **P**orro quod custodia oris cuiusque sit necessaria propter cauenda mala precepta / specialiter tamen hec oportuna est religiosis et sacerdotibus christi. quorum ora non diabolicis ioculationibus sed diuinis die noctuque laudibus repleta esse debent maxime etiam propter illa tremenda sacrosancta corporis et sanguinis christi misteria. que ipsorum ora quotidie quasi tangere habent. **N**emum male loqui volens loqui de alio / debet primo considerare seipsum / fragilitatem suam. et proprios defectus. et quomodo indiget etiam misericordia dei ipse ne cadat. sicut ille cecidit de quo loqui intendit. immo iam similiter et forte plus grauius cecidisset / nisi diuina gratia se preseruasset. Nemo quippe sanctus aut innocens / viribus suis. **P**enser quoque si ipse esset in statu aliorum ut alij faciunt faceret et quandoque peius. Occasione peccati namque que valde multiplex est data / difficile est non peccare. immo singulare dei donum tunc peccatum posse vitare. Nam si homo qui non nisi se et linguam suam regere habet / ita sepius deficit occasione se offerente / ut cadat tam facile in peccatum detractoris et cetera mala. nec potest esse dominus sui iuris / quid rogo hic estimare pie debeat de ceteris qui non solum se / sed et alios multos diuersorum et mirabilium morum habent regere. Nonne si qua viscera pietatis et fraterne charitatis in eo fuerint pro his talibus si non omnia punctualiter ad rectum dirigunt magis deuote orabit quam detractorie lacerabit. Regratiabit itaque deo. quia se in tuto locauit. et compatietur fratribus (quia omnes unum habemus patrem in

celis) tam varijs et multis piculis etiā nō tantū pro se. sed pro cōi salute expositis. Deniq; timeat nihilominus sibi vsurpare diuinū iudiciū. cum nō verē iudicare alienū seruiū qui dño suo stat aut cadit. Stabit autē potius qm̄ potens est dñs stabilire eū. hoc enī pie debet presumi magis q̄ q̄ cōdēnet. **¶** Alia innumera sunt in sacris scripturis. Et ex dictamine etiā plura sunt filia iuris tam diuinī q̄ hūani. quib; homo se iuuare cōtra tā pestiferū viciū lingue poterit. pariter et munire. q̄z diligēter debet aduertere. et in effectum deducere ne forte alias frustra sit q̄cqd̄ boni agit. **¶** Aduertat etiā q̄ licet totū pene humanū gen⁹ pctō lingue cōiter periclitetur pauci tñ sunt q̄ debite inde cōterant cōfiteant^r et satisfaciāt. immo repiunt nōnulli adeo mētis oculo ceci/ q̄ detractō es adularōes calūnias et ceteras manifestas oris damnādas neq̄cias. nō reputant apud se pro peccatis. qui si forēnt de laicoz nūero lrās ignorātiū/ viderent^r vtiq; excusandi. nūc at excusatoz nullā hñt de peccato quia proch dolor et lrātū et clerici et qñz habitū religiosi sunt. **¶** Timere q̄z deberēt merito hoies. ne si abutant^r lingue sue bñficio ad deū laudandū/ et p̄riā salutē operandū/ sibi cōcesso/ in extrema sua necessitate videlicet in horrende mortis hora/ vsus debitus tam nobilis doni/ iusto dei iudicio eis subtrahat/ cum eo p̄maxime indigebūt/ ad confitendū peccata sua/ et ad exponendū necessitates suas/ et ad cōmendandū aiās suas deo et sc̄is suis et eorū amicis etc. **¶** Longi⁹ q̄z intēdebam⁹ et forsan duri⁹ q̄z debueram⁹/ de vicio lingue disseruim⁹ Sed nemini displiceat/ null⁹ sinistre dijudicet. p̄ cōi bono factū est. corā deo loq̄mur. nulli in p̄emptū Finit

3 **Secunda questio**

Querit si q̄s fictē cōfiteat/ an teneat de oib; cōfiteri? **¶** Respōsio hic p̄supponēda est vna distinctio magistralis de fictōne. Quia quedā fictio est p̄nciose mentiēs. Quedā dolose dimidiās. Quedā patēter inficiēs. Quedā insufficiēter discutiēs. **¶** Fictio triplex prior impedit ne p̄fessio vel p̄ntēsa absolutio valeat ipsi sic fingenti: quin oporteat vel necessariū sit itēz de oib; sacraliter cōfiteri. Quarta p̄o fictō

p̄t inueniri licet nō bona/ nō tñ sicut prior equalit̄ mala. vbi licet absolutio non cōferat grām nec pctā deleat/ cōfert tamē cessante fictōe. nec oportebit de sic confessio/ iterū confiteri. **¶** Cōueniūt in hoc factis doctores qz p̄muniter doctores dicūt q̄ vnū peccatū mortale nō delet sine alio alias nāq; seq̄ret q̄ grā staret siml̄ cū peccato mortali. **¶** Mentēs autē in confessio ne p̄nciose/ peccat mortali. **¶** Sec⁹ autem est de mendacō q̄ ex genere suo alias eēt solū veniale vt videlicet miscēdo q̄ndā leuē circūstantiā falsam/ vel excusatoz friuolā. **¶** Fictō autē sc̄da sc̄z dolose dimidiās. dicit q̄ tacet solū ad celandū suū peccatū vni certo sacerdoti. attamē p̄ponit b̄ certo alteri confiteri et hoc facit in fraudē integritatis ipsius cōfessionis. videlicet ne vilis reputet^r si hoc peccatū tali deregeret cui iam forsan alia plura derexit. grauiā. reseruans hoc cuidā alteri qui priora nescit. vt fallaciter repiatur apud humanū iudiciū peccator p̄uus/ qui corā deo est peccator magnus. **¶** Si autē hec dimidiatio fiat absq; dolo. vt puta iusta rōne. cū videlicet cōfiteas h̄z aliq̄s casus p̄pter q̄s excōdicatus est. vel qui alias sup̄iori sunt reseruari et ille sup̄ior verisiml̄ nō audire vult alia nisi ea sola que sue auctoritati reseruata sunt specialiter. vel etiam dū confitens quantū in eo est parus esset om̄ia confiteri vni sacerdoti/ et idem etiā parus est oīa audire/ sed nō eadē hora. **¶** Aut etiā dū confitens habet aliquod peccatū de quo p̄sumit probabiliter q̄ si tali sacerdoti confiteret tale peccatū/ ipse forsitā inde sc̄da dilaretur sc̄z sacerdos. vel in fide. vel in moribus. vel ideo quia forsan tangit personā sacerdotis. put casus poterit occurrere possibilis. et confitēs pro tūc non h̄z aliū ad manū cui confiteatur integraliter. aut si haberet/ nō tamen bñ auderet p̄pter suscitōnes sinistras cauēdas/ aliū pro tali vice accedere. **¶** Om̄i fictio dimidiās. qz non fit dolose. immo nōnunq; religiose et prudenti discretiōe/ nō reprobat a doctoribus cōiter. **¶** Licet enī confessor vices gerat dei in audiendo cōfessiones: nō tñ ob hoc est deus vel angelus. Sed hō. vñ nimirū vt homo pōt scandalizari. Fictio tertia que est patēter inficiēs/ fit dum cōfiteas retinet adhuc propositū actualiter iterū peccandi nec habet propositū iuxta

Questiones quedam

cōfessoris voluntatē/ iniuste ablata resti-
tuendi/ satisfaciendi alijs prout foret sa-
tisfaciendū. Et hec fictio relabit/ & coinci-
dit in duo mēbra fictōis priora. Rato qz
vel hic est celatio pcti mortalis. scz si non
cōfiteat hoc propositū peccandi. vel est p-
niciosum mēdaciū scz si dicit se penitere
& dolere peccasse/ cū manifeste opposituz
ōndant signa sua ex quo nō vult satisfacere
iuxta sacerdotis iudicium. Et sic fictio
hmōi/ q̄si eadē est cū primay. scda. **F**i-
ctio quarta q̄ est insufficiēter discutiens/
pōt ptingere multipl'r. Primo ignorādo
scilz factū qz nō fuit sufficiēter recogitatū.
Secdo ignorādo si factū sit pctm. saltem
mortale. Tertio ignorādo p̄supposito pri-
mo qz sit pctm mortale/ si sit taliter & exp̄-
se confitendū. Quarto ignorādo si displi-
centia peccati sit principaliter in cōfite-
re nō ratōne culpe sed ratōne pudoris & pe-
ne. Quinto ignorando si motus in dete-
statiōez peccati/ sit satis intensus vel non.
Sexto ignorando si ponat ober abso-
lutioni/ p̄positū nō abstinendi a pecca-
to. **D**is pmissis itaqz p̄suppositis dicē-
dum est ad questionē qz cōfessio nō est p-
ter aliquā istaz sex fictionū. quarta fictō-
nem q̄ insufficiēter discutiit respicientiū/
iteranda. Hec etiā est iterāda p̄ter fictōez
scdam/ p̄ ea pte cū addit. Si nō dimidiat
dolose. S; sub respectib; dimidiat ibidē
supius exp̄ssis. Alias vero & p̄ter primā &
p̄ter scdam & p̄ter tertiā fictōez est de ne-
cessitate salutis/ vt de oibus itez sacrālr
cōfiteat/ ipse sic fice cōfessus. Ex aut non
sit iteranda cōfessio p̄ter scdam fictiōem
pro ea pte vbi nō dolose dimidiat/ nec nō
p̄ter quartā fictiōem/ cū suis sex specieb;
hui; ratio est ista. qz ipsa cōfessio/ obtinet
& hēbit efficacā vel in absolutōe sacramē-
tali virtute clauū ecclesie. vel postmodū
cessante fictione hmōi. sicut fit etiā qñqz
in baptismo. Et ita cōcordat satis sancti
thomas/ cū ceteris doctorib;. **F**init

7. Tertia questio

Querit si habeat suspitō de illo
qui cōfiteat/ qz nō sufficiēter di-
scusserit cōsciā suā. An talis
nihilomin; debeat aut possit
absolui/ nulla inq̄sitiōe facta vñ suspitio
habet. **R**ndet sub distinctōe. **A**ut enī
cōfessor nō est curatus. ita qz cure officio

minime teneat illum audire. Si sic tunc
potest querere dilatiōes vt ambo interim
melius deliberēt. vel ipm simpli remitte-
re ad aliū confessorē. **S**i autē cōfessor
ipse sit curatus/ & p̄ cōsequēs debitor au-
diendi hmōi confessionē/ tunc adhuc est
distinguedū fm qualitatē psonaz. **N**ā
si cōfiteus sit adultus & discretus/ pōt fie-
ri vnū e duob;. scz vel vt petat ab eo si ve-
lit moneri p̄ inq̄sitiōes de statu cōscien-
tie sue/ libenter & sine scādalo et si tūc appa-
reat ex r̄sione sua qz nō fiat scdm. dicēdo
videlicet qz debet esse cert; cōfessionē suā
vel absolutōem nil valere/ si sciēter aliq̄d
peccatū celauerit. nec est intētio absolu-
entis nisi sub hac cōditōne tacita vel exp̄ssa
scz. Si tu cōfiteris. & aliq̄d pctm tuū ce-
laueris sciēter/ ego non absoluo te. Et tu-
rius est vt hec cōditio teneat mente tacite
qz exprimat ore aperte/ in absolutōis for-
ma. Si vero p̄sona cōfiteus sit simplex &
humilis. ita qz satis appareat velle liben-
ter informari sine aliqua turbatiōe & re-
calcitrationē/ tunc omnino pium est/ saluta-
re & meritorū/ vt cōfessor ipse talem instruat.
Solū vt hoc fiat pederenti prudēter &
discrete nec dure sed blande & dulciter. Hec
aduertat etiā si scādalu aliquādo fame
proprie etiā exteriū inde videatur oriri
posse. Non enī possum; immo nec dēm;
oibus scādalis vitādis occurrere semp
saltem actiuis. put exempla sufficiētia ha-
bemus in saluatore nostro cuius q̄uis p-
fecta sunt opa/ nihilominus tamē p̄hari-
sei nōnunq; in eis scādalizati sunt.

Quarta questio

Querit de altarib; fractis. de cigu-
lis sacerdotū nō b̄ndictis. & de ca-
sulis resarcitis & sic de silib;. **U**tr;
sit pctm in & cū talib; celebrare missam.
Rndet fm sentētiā b̄ti ambrosij ad Aug.
qz in oib; talib; q̄ sunt iuris pure positui
pōt teneri consuetudo patrie seu puincie
aut diocef in qua hō cōuersat; qñ plat; v-
mediatus & alij cū qz scitu p̄babit talia
fiunt tolerāt hmōi. Est enī cōsuetudo cir-
ca tlia positua/ in p̄pres optia. etiā q̄cqd
in cōstitutōibus/ etiā redactis in decreta/
libus vel decretis vel etiā synodalib; aut
iurispitorū decisionib; inueniat. **L**eges ei
instituit cū pmulgant. & vigore h̄nt/ duz
morib; vtētū approbātur. Alioquin cō-

stituciones positive/ nō essent nisi in laqueum et offensiones et scādalu. nedū in sapientia sed et sapientia. Aduertendū tamē q̄ nō facile est circa singularia semp̄ decernere p̄ regula q̄i generali. que cōsuetudo debe at dici sufficēter cōprobatā vel tolerata ē superior/ p̄fertim ubi nō habet sufficētes scientia seu cognitio quid etiā sit de iure pure positivo. **F**acit p̄ hac rōsione totū illd̄ qd̄ dicūt doctores de obligatiōibz religiosoz in suis votis et regulis quē ad modū de hoc alibi latius tractatum est.

1 Sequuntur questio
nes alie cum responsionibz earū ab eodē cancellario datis.

Dabitabat nup̄ aliq̄s/an delectatio cordial/ q̄reda sit in fruitio dei / tā pratico q̄ spe culatiuo. **R**espondet enī talis delectatio esse fornicatio seu libido quedā spūalis. que nō deū prop̄ se solū querit/ zelo amicitie pure gratuite sed prop̄ se. Exēplū de officiantibz clericis alicui ecclesie. propter distributiones horarias seu quotidianas. Exēplū aliud de sponsa que nō diligeret sp̄sum prop̄ aliō nisi prop̄ delectatiōem osculorū cum filiis. **S**ed videt ad oppositū. Primo illd̄ psal. delectare in dño. et dabit tibi petitiōes cordis tui. Rursum illd̄ phi. delectatio cōseruat opantē hominē in opatiōe. Et itez signū adq̄siti hitus. est delectatiō in opatiōe. **L**etex deus reddēs cām p̄plo isrl̄itico maledictiōnū suaz dicit q̄ nō seruiert deo in gaudio cordisq̄s leticia. Et alibi. Gaudiū dñi/ fortitudo vestra. **L**ui⁹ sentētie confirmator fuit antonius dicēs q̄ vnica ratio cōuincēdi inimicū/ est leticia spūalis. Et hec fert adeo in eo vigiuisse vt ab ignorātibz eū prius in vultu cerne/ ret. **R**ōsio nihil est hōi tutū in hac vitā. cū nec ipsa vel virtutū (sicut d̄r in prosa) tuta sit victoria. Itaq̄ nihil est q̄ nō cōti/ gat abuti. **E**t si nō formalr s̄z obiecialiter. **S**ūt hec verba theologis nota. **P**rofecto cōstat q̄ delectatio in deo sincera et casta laudabilis est sicut allegatū est. tātum modo iūgatur hūilitas et pietas sine iso/ lentia. **S**z addebat inq̄rens q̄ nullaz p̄t sensualē vel spūalē delectatiōē admittere. quin tristitias incompatibil̄ maiores inueniat si non in delectatiōe diuine re

cordationis se iugiter exerceat. et h̄ sciens querit in dño p̄ meditatiōē delectari. **R**espondet q̄ h̄ agēdo de seip̄t vias istū sp̄nis et q̄si claustrō concludit/ ne vagari libeat extra se. cui consonū est illd̄ de cāricz. **S**icut liliū in spinas. q̄ sunt ibi q̄si sepes ab extra ne dissipator introeat. et ab intra ne exeat vaga. i. vane acta. **I**taq̄ meli⁹ est sibi facere deū delectatiōē forte min⁹ castā q̄ honestū sit/ q̄ mūdi. carnis et diaboli delectatiōibz inherere. **R**ursum in ferebat. q̄ fastidio sibi sunt oēs mūdi circa prios occupationes q̄ntūcūq̄ videat pie vel honeste. quē admodū si sponsa nihil aliō q̄rat nisi q̄ impetret illd̄ de cāricz in iū. **O**sculet me osculo oris sui. **Q**uerit itaq̄ solū amare et amari. **S**z mirādū eēt nimis si non has amorz delicias corripet aliq̄n pius sponsus flagello nūc interius nūc exteri⁹. exponēdo videt; eā aliq̄n periculis. sicut oportet q̄ nicticozar q̄ntūcūq̄ domiciliū qd̄ eū p̄regat a contradiciōe aliaz auiū custodiat/ aliq̄n veniat in ap̄tū p̄ necessitate cibi vel pulloz. **P**asser itaq̄ solitari⁹ in tecto/ cogitur ad inferiora de scēdere/ sicut moyses de montz caligie ad pplm̄ rebellantē. **Q**uid igitur finalr cōcludēdū ē. nisi q̄ sapia d̄nir⁹ inspirata/ q̄ est vnctio docēs de oibz gr̄a dirigēs more sessoris et cōtat⁹ dei et q̄drige aminadab. i. spontanei et curri⁹ dei q̄ decē milibz multiplex ē/ sufficēter hoiez in deo spantē et de salute sua sollicitū/ edocebit. **E**t iāsi tal sol⁹ cludatur in cella aut si solitudinē de fertoz exēplo marie egiptiace/ et pauli pri mi heremite/ et marie magdalene/ cum similibz ceteris/ solitari⁹ inhabitet.

Explicat hoc opusculū de delectatiōe q̄renda in diuino officio ad instantiā fratris symonis bastardi de salinis pro tūc conuētualis celestinoz lugduni

Quē sequuntur alie questioes
Queritur quan/ do committitur pctm̄ mortale i voto obedie. **R**espondetur q̄ maiores p̄cipietes aliqd̄ subdit⁹ suis non intrēdūt ligare aīas eoz nec debēt. **E**t iō si q̄s aliqd̄ sibi iniūctū a maiore/ ex negligētia aut incuria/ nō sic adimpleret aut differret/ non prop̄ hoc peccaret mortalr. **S**ec⁹ si hoc ageret ex contemptu. **D**icitur at̄ q̄s proprie peccare ex contemptu. quando facit aliquē actū. **morus**

Questiones quedam

principaliter et hoc quod iniunctum est sibi oppositum. Ac si diceret. Quia precipit mibi hoc. ego in contemptum precepti faciam illud quasi scilicet vellet ostendere suam falsam libertatem. et habere illam velamen malicie.

Quere querit vtrum iunior ambulans in via aut equitatis cum seniore debeat sibi obtemperare in omnibus? Respondetur quod simpliciter sine aliquo interrogacione iunior debet obtemperare suo seniori in omnibus. nisi manifeste precipiat contra precepta diuina. Supponit quod iunior reputet merito seniore memoriam salutis sue. et sufficenter aduertat ad id quod facit et quod habeat recordationem illorum que habent in ordine. Secus ubi deesset aliquid istorum. quia posset humili verbo vel signo reducere ad memoriam vel aduertentiam senioris

Queritur rursus

vtrum sit vtilius fratri in cella sedenti vacare lectioni. quam orationi vel meditationi. aut e converso. Idem Respondetur quod non solum attendendum est ad illud quod magis proficit pro presentia. quam etiam ad illud quod disponit ad futuros profectus. Et quia assuescere meditationi forti et vehementi plus proficit in futurum. propter habitum quem adquiret homo. ut post modum facilius meditetur. imo etiam contempletur quam voluerit etiam solus etiam in officio. etiam sine libris. Consulendum est quod frater assuescat meditationi. ut non semper oporteat eum habere libros ante oculos suos. Sed ipse cogitationes solide sunt libri sui.

Item queritur

vtrum quis posset habere certitudinem quod deus remiserit ei peccata sua. saltem quo ad culpam. et si non habet certitudinem quanto tempore oporteat ea desistere? Respondetur quod nullus de hoc certus esse potest. nisi per reuelationem. quod scriptum est. Nemo scit an amore an odio dignus sit. Sed quam quis confessus est pro suo posse. et dolet de peccatis suis. et proponit deinceps non peccare. iste credit esse in statu gratie. et de bonitate diuina pie confidere potest quod ei deus remiserit peccata sua. saltem quam ad malum culpam. Et in tali statu certus potest accedere ad comunione et missam celebrare. De secundo respondetur. quod quis in religione existens ex quo pro modulo suo et posse confessus est peccata sua que fecit quorum recordabatur. et contritus satisfecit ad voluntatem ecclesie id est maioris sui. qui specialiter eius curam habet. et proponit

amplius non peccare. tutius est ut de cetero non reflectat oculos suos ad peccata sua singulariter consideranda. et maxime carnis. que ei possent plus obesse quam prodesse. scilicet confidens de misericordia dei et bonitate. studeat proficere de die in diem ascendendo de virtute in virtutem. ut tandem possit videre deum deorum in syon. Cum vero ab elatione temptatur tunc ad eius memoriam reducere potest generaliter peccata sua non discurrendo per singula ut inde humilietur. et gratias referat creatori suo. quod eripuit eum de tot ac tantis periculis. in quibus aliquando errit. et permansisset. nisi eum bonitas dei que neminem vult perire. subleuasset et liberasset. Apud patrum narrationes data est varia responsio ab uno patre. modo uni. modo alteri. finem quod prospexit. quod iste ex recordatione preteritorum humiliaretur et feruere in amore. alter non satis purificatus. tunc rediret ad carnem

Queritur si fratri

alicui perturbato aut occupato in diuersis precepit aliquid senior. et ex surreptione incidit ei iunior. Si nite me. ego nihil faciam pro vobis. veritamen statim compungit dolens. et adimplet preceptum senioris quod paulo ante dura responsione renuerat. Querit in quibus an sic respondendo mortaliter peccet? Respondetur per vna vice aut duabus aut tribus non peccat mortaliter. sed si ex consuetudine habeat sic respondere peccat mortaliter. quod dicit resistere consuetudini male. sed ex quo frequenter reciduat sic. signum est quod tali vicio est habitatus. et non cadat ex surreptione Respondetur in simili doctores theologici quod sic prius ebrietas non est peccatum mortale. ita nec scorta. sicut nec tritia. nec cetesima nisi addat circumstantia in vna ebrietatum sequentium. quod conuertat eam in peccatum mortale. puta quod nunc aduertit inebriatus se periculum mortale quod incidit ex ebrietate. et tamen deliberat quod se iebriabit applicet ad propositum.

Utrum quis non

habens speciale missam dicendam debeat celebrare pro toto populo indistincte. aut pro sibi coniunctis specialiter. Quod si pro toto populo quibus plus proficiat. aut sibi coniunctis aut ceteris? Respondetur quod debet sufficere caritati celebrantis. et inquisitioni quod bene agat. sine scrupulosa talia nimia inquisitione. quid plus profit hoc vel illud Scit enim deus ponderare meritum

suum / et omnem actionem habeat pro regula
 quod ubi celebrans magis eleuat intentionem
 suam caritati in deum et proximum / illic ce-
 teris rebus plus proficit. Et si diceret / do-
 mine miserere omnium sicut scis et potes.
 et scis me et vis orare debere. Denique pre-
 figi non potest regula generalis / quin ali-
 quando plus afficiat homo dum orat pro
 uno. quandoque plus dum orat pro pluribus.

Item nulla est missa qui possit aut de-
 beat celebrari quando omnes prophedat. quod ecclesia
 prophedat. Et si fuerit valorum ad aliquos pri-
 culares / hoc debet facere non preiudicando
 huic ecclesie statuto. Demum ceteris pari-
 bus salubrius est conari ad orationem ge-
 neralem ad deum convertendo se ad eum /
 quam in particularibus fantasias / circa ho-
 mines occupari.

Item queritur utrum

in memento in missa / sit tutum facere memo-
 riam specialem pro pluribus / propter cogi-
 tationes que possunt oriri ex personarum re-
 cordatione. Respondetur consulendo per tu-
 tiorum / quod melius esset antequam quis accedat
 ad altare / quod faceret suum memento speciale
 hoc est quod dicat in corde suo / quod orare inte-
 dit pro tali et pro tali. Et tunc quando erit
 in suo memento in missa / cum his qui con-
 tinent in memento missalis sufficit cordi-
 aliter dicere / memento domine horum pro
 quibus teneor et decreui orare / et horum
 qui pro me orant. Nisi sit aliquis frater
 mortuus pro quo oportet facere speciale
 memento in speciali. Et hoc est tutum con-
 silium / etiam ubi non fecisset homo pro il-
 lo die aliquod recenter memoriale per ami-
 cis / sed haberet sufficiens in habitu / pre-
 fertim ubi celebrans est in publico / et ubi
 probabiliter estimat / quod per tale memento de-
 articulat / non inflamaretur ad deuotionem
 specialem / sed potius inquereretur / et ad re-
 liqua dicenda in missa / minus reddere-
 tur idoneus.

Queritur utrum

de cogitationibus vanis aut noxiis que su-
 perueniunt in canone aut in memento ibi-
 dem resistendum sit illis. Respondetur quod
 non debet tunc se occupare quis circa il-
 las / sed ultra procedere. Hoc est tutissimum
 et necessarium consilium / etiam ubi cogitationes
 viderentur esse de commodis rebus et expedi-

entibus / quia debet eis tunc dicere saltem
 facto / venitis impotente / non habeo nunc
 horam aut locum respondendi vobis / ex-
 pectate tempus aliud dum vacabit. Porro
 quoad cogitationes fedas / noxias et blas-
 phemas / siue sit homo in missa siue alibi. il-
 le potius vincuntur contemendo nec respon-
 dendo eis quam pugnando. Scio quendam
 qui ad occursum talium / solitus est in ani-
 mo subridere / quasi subsannans / nec curas
 immissiones istas fedas per angelos malos /
 que inde protinus euanescent.

Utrum liceret ex

trahere muscam vel araneam aut aliud huius
 modi de sanguine cum cocleari paruo. aut
 aliquo alio / non consecrato. Respondetur
 quod sic / presertim ubi non posset aliquid ta-
 le extrahi commode / cum digito consecrato /
 vel cum patena / aut aliquo tali. **Utrum** si
 caderet aut inueniret in sanguine / musca
 aut festuca aut pilus aut filum aut aliud tale
 quod posset impedimentum aut nocuum prestare
 summi sanguinis deberet extrahi et quod in fie-
 ret. Rursum quod posset extrahi. et lauari bene /
 et lotio sumeretur si non esset venenosus musca
 et festuca combureretur aut ipsa vel cinis eius po-
 neretur in loco abdito ut in altari vel pisci-
 na. **Utrum** grauius peccaret ille per cuius ne-
 glectum talia inueniret in calice. Rursum quod
 tutum est facere conscientiam et confiteri / et est peccatum
 maius aut minus. Rursum quod negligens debuit
 adhibere maiorem cautelam.

Utrum quando po-

nitur vinum et aqua in calice si (ut sepe contin-
 git) resiliat gutta una vel amplius / et remane-
 ant ab interiori labio calicis et fundum deant
 per consecratos tales gutte dici consecrate. Rursum
 deo quod non presertim si sacerdos non intendit
 nec intendat committere consecrare nisi illud vinum
 quod est infunditur calicis. Porro tunc illa gutta su-
 mi aut abluta sub intentione generali / si conse-
 crata est vel consecrata / si non vel non consecrata. Et
 cautum est / ut sacerdos sit sollicitus ab initio vi-
 gilare circa talia / et circa panem ne mica ca-
 dat ab hostia et ne tales gutte remaneant. si
 autem sacerdos dum aduertit aut consecratos tales
 guttas intendit eas consecrare / ipse sunt conse-
 crate. Sicut si beatus in principio intentionis con-
 secrandi quod est consecrabile / tunc totum conse-
 cratum est. **Utrum** si quis omittat vel dubitat
 omisisse aliquid in consecratione an deat

Questiones quedam

solum reincipere ad id quod omisit/vel omisit se se credit/aut si ab inicio debet reincipere et quid de illis qui assuescunt reiteratorem. Respondet quod non est leuiter reiteratio facienda/et malum est consuescere presertim in verbis sacramentalibus/non debet iteratio fieri/nisi constet certitudinaliter quod verba non sunt dicta. Si autem dubitatio sit probabilis tunc fiat reiteratio sub condicione implicita/sicut fit dum dubitatur de aliquo si fuerit baptisatus ut dicatur sic in corde Ego non intendo consecrare hanc hostiam/et tunc dicat verba. etc.

Utrum si quis sine lumine dicat missas aut si deficeret lumen in media parte missae Et maxime a consecratione usque in finem incurreret excommunicationem? Respondetur quod debet facere conscientiam tam sacerdos quam minister. non tamen est sententia excommunicationis super hoc lata.

Utrum necesse est accendere faciem seu thoraciam in consecratione vel communicatione populi? Respondet quod obseruetur versus loci et tempis. et similiter in dando pacem in missis que non sunt mortuorum. Non puto tamen quod aliquod istorum sit preceptum obligans. nec omissio debet reputari peccatum mortale. nisi fieret scienter ex contemptu/vel cum scandalo pusillorum.

Utrum hostia si sit in modico maculata/vel perforata/vel deturcata et non rotunda ut moris est/ quid fiet? Respondet quod talis non debet assumi in principio/ presertim ubi necessitas non urget. et potest alia haberi. Sed si sit iam sumpta et non potest alia peti consequenter sine scandalo. dimittatur ipsa/ et fiat conscientia postmodum de neglectu.

Utrum si quis dicat missas/ ita quod nullus ibi sit/ nisi is qui iuuat eam/ teneatur ad confiteor dicere et vos fratres vel misereatur vestri? Respondet quod sic/ quia ille vnus gerit vicem totius populi.

Item quantum spatium requiritur post perceptionem sacramenti ad digestionem eius/ ita quod si ex infirmitate vel alias homo euomerit iam non est necesse colligere quod euomerit? Respondet quod citius aut tardius fit digestio/ secundum qualitatem complexionum. Sed est certa regula/ quod si appareant species in vomitu/ ille debent colligi/ et sumi vel tantum corpus christi in vase mundo seruari/ alioquin si nullo modo appareant species/

ponatur vomitus in piscinam/ vel comburatur.

Quam potestatem

habet abbas de iure/ in absoluendo subditos? Respondet quod habet potestatem ordinariam plenariam/ nisi pro quanto superior suus scilicet papa vel episcopus inuenit limitasse eam/ per iura scripta vel aliter. Potest in super potestatem suam subdelegare.

Utrum abbas possit absoluere nouitios sicut presbiteros? Rpondeo puto quod sic.

Utrum illi qui adhuc sunt in laico habitu antequam habent habitum nouitiorum/ vel antequam habeant consensum quod recipiant per nouitios possint absolui ut supra? Respondet puto quod sic. si habeant propositum temporarii ordinem. et religionem sine fraude. Ista tamen questio et precedens magis spectant ad iuristas. vel ad eos que sciunt iura positua. et consuetudines/ in religionibus approbatis.

Utrum abbas potest delegare suam potestatem/ et versus ad quem numerum descendendo? Respondet quod potest delegare quibuscunque vult/ potest etiam quibus delegat dare potestatem quod eligent et nominent. tot et tales/ quot et quales voluerint/ et ipse auctoritate sua delegat eas Et hoc stat cum illa regula/ quod subdelegatus subdelegare non potest/ verum est itaque sua auctoritate.

Utrum vicarius abbatum/ in absoluendo habeat similem potestatem sicut abbas? Respondet quod sic si sibi contulerit/ licet ipse directe subdelegare non possit.

Utrum priores et maxime in illis religionibus. que non habent nisi vnum abbatem/ qui toti religioni preest/ habeant potestatem sicut abbates. Et vtrum possint delegare et quibus? Respondet quod priores habent potestatem ordinariam/ sicut curati parochiales. sed illam potestatem habent limitatam sepe per suum abbatem vel episcopum vel papam. possunt tamen subdelegare in illis casibus/ quod eis auctoritate ordinaria reliquit.

Utrum sacerdotes seculares eo iure quod sunt sacerdotes possunt absolui ab alijs sacerdotibus secularibus quibusque scilicet de casibus coibus? Respondet quod non secundum iura scripta/ sed consuetudo inualuit in oppositum scientibus prelatibus et tolerantibus et ita videtur sentire/ et dare licentiam Sed de religiose fecit est quod non possunt audire seculares

sine licentia suorum maiorum :

Utrum sit celandū quicquid dicit in confessione sub sigillo confessionis? Respondet q̄ peccata et eorum circumstantie / et ea p̄ q̄ possit haberi cognitio peccatorum / sunt de sigillo confessionis et de necessitate celanda. Alia etiā sunt celanda / tanq̄ secreta / si dicant bona fide / et intentōe / nec tendūt ad subuersionē sed edificatiōem. r̄c.

Utrum confitens possit dare licentiā confessori suo. reuelandi quicquid qd̄ ab eo audierat in confessione / siue tangat confitentem / aut aliū quempiā. siue etiā pro pace aliquorum aduicē reformāda / aut pro ammonitiōe alicui⁹ seu correptione aut huiusmodi. Respondet q̄ proprie loquēdo nō potest dare licentiā / q̄ confessio reuelat. Sed potest dicere extra confessionē. et ad huc cautela magna seruanda est in tali reuelatiōe / et expedientius est / q̄ ipsemet confitēs dicat qd̄ dicendū est / et presertim si sit dicendū in publico. Rursus dum tangit peccatū alterius secretū / confitens nullo modo debet reuelare nisi ad bonū ipsius sicut uolet sibi fieri. et qd̄ dicat tali et tale / q̄ prodesse debeat / non obesse.

Utrum pro piculo vel damno tempali / vel magis spūali / confitētis aut confessori aut alterius persone singularis / aut pluriū vel vnius et totius cōitatis euitando possit aliquid sub sigillo confessiōis auditū reuelari / dato saltē qd̄ confessor diceret confitenti / qd̄ talia non recipet sub sigillo confessionis / aut qd̄ sup̄ hoc sit faciendū? Respondet qd̄ nullo modo etiam p̄ saluādo vno regno / licitū est confessionē reuelare. qz nō sunt faciēda malitē. Nec sufficit dicere post auditōem confessiōis / qd̄ confessor non capit in confessione / ex quo iam audiuit. Secus si a principio diceret sic. noli mihi confiteri. quia nō uolo tenere secretum illud quod dixeris. Et tūc iam non esset confessio sacramentalis / de cui⁹ ratio est qd̄ sit secreta / nisi aliter et aliūde sciatur.

Utrum si quis peccauerit occulte / sic qd̄ tale peccatum tāgat vel scandalizet cōitatem / siue peccatū sit graue siue leue. Utrū peccans / teneat se ipsū publicare. Et hoc tāgit religiosos? Respondet qd̄ si peccatū sit de publicū. si / cur hic supponit licet persona sit occulta tunc si per prelatū interroget de dicendo

veritatē / ipse debet illam dicere tam de se q̄ de alijs in casu tali. Et in hoc nō p̄dit se / sed obedit legi dei / et suo superiori / qui cogūt se reuelare. Potest tamen talis culpabilis / prelato suo interrogātī in publico corā alijs sic dicere. domine / quod scio patius sum uobis dicere ad p̄tē. Si autē factum esset occultū de se / et persona aliqua esset publice diffamata. vel accusata ipsa similiter dum interrogat a superiore tenetur dicere veritatē. Si autem factū est occultum / et persona nō sit diffamata / tunc talis persona interrogata per suum superiorem / nō tenetur se reuelare / et potest dicere / domine / nō debetis me super talibus interrogare / ex quo non sum diffamatus vel accusatus / vel denunciatus. Si autem superior urgeat eum p̄ iuramētum / et sub pena excommunicatiōis ipse non tenet obedire / nec penam timere. Sed si per tales euasiones et responsiones / ipsa persona veniat in suspitiōem superioris / vel audentiū / qd̄ ipsa aliquid sciat / hic est maior difficultas. Et plane si sit res cognita in confessione solum / dicunt doctores qd̄ absq̄ scrupulo potest dicere et iurare. domine ego nihil scio de istis. Et hoc sic intelligitur / qd̄ nihil scit tali modo vel scientia. q̄ modo potest superior et solum debet interrogare. Si autē possit similiter in alijs pure secretis ita respondere sine mendacio / ego non audeo diffinire. Uideretur tamen alicui par ratio / et par uerbi intellectus.

Utrum in casu predicto possit prelatus precipere. si quis sciuerit accuset eū. aut si talis teneatur obedire? Respondetur si cut ad priorem in omni casu. Et addo qd̄ superior in tali inquisitiōe pure secretorum grauiter peccat / et esset puniendus. qm̄ et cedit metas officij sui. et violat q̄stū in se est iurisdictionem dei / qui sibi soli secreta reseruauit puniēda.

Utrum si quis maliciose accedat ad prelatum suum / confitens peccatū suum / de quo credit se nō posse publice puniri. qz ei secreta confessus est. Si vero ante confessionem peccati vel post uenit ad noticiam prelati tale peccatum per confitentem vel p̄ alium / possit prelatus ipm̄ peccatum reuelare. et publice punire peccantem. et precipue si publice accusetur? Respondetur / qd̄ sic / sed obseruet prelatus /

Questiones quedam

ne scandalum oriatur/ et hoc faciet ostendendo prius qualr scit modo publico vlt ante confessionē vel post peccatū cōfessūz celando tamē qd aliquid sciat in cōfessionē. Immo si p hoc innuat qd prelatus reuelet confessionē/ ipse est grauissime puniendus. ¶ **Utrū** si maior solus/ aut vn⁹ vel duo alij soli/ sciant peccatū alicui⁹. an possint aut debeāt adducere tale peccatū ad publicū iudiciū? Respōdes oportz ad minus esse duos testes/ et qui sciant ex certa cognitiōe. nō ex solo auditu/ vel qd ipse reus cōfessus sit publice/ potest etiā in hoc casu p iuramenta et aliter molestari ille qui est publice diffamat⁹ de aliquo facto/ velybi factū est publicū licet psona sit occulta quaten⁹ publice veritas cognoscatur. ¶ **Utrum** reuelator confessionis remittendus sit ad supiorem/ et ad quem et si in omī casu id est si semp. Respōdes qd h tuti⁹ est vt remittat ad terrore. quoniam peccatū est enormissimū et pessimum et reputare min⁹ malū apostatare plures a religione professa/ licet nō sit talis pena in canonibz statuta/ et vix possz dari pena sufficiens. Jura tamen instituūt/ qd talis retrudat in artū monasteriū. et nō qd iura cogant profiteri religionē/ sed cogunt carcerē pati. vel talem penitentiā.

¶ **Utrū** si quis nō publice sed singulariter exprobrādo tamen. et hoc extra confessionem/ vel etiā in confessione/ peccatū dixerit in confessione auditum sit puniendus? et quomodo. Respōdes qd ex caritate et in confessione/ potest sibi obijcere peccatū cōfessum/ seruata discretionē. sed sepe nō expedit vbi confessus scandalizaret et male capet/ et forte retraheret a confessione alias faciēda. Extra vero confessionē nūq̄ fiat exprobrādo/ nec etiā admonendo. nisi forte in quodā generali. Et hoc adhuc vix potest bene fieri. Propterea tutius est dimittere/ et semp ostendere qd de peccatis cōfessis nihil sciat aut cogitet. Repiatur alia via monendi q̄ ista/ et cogitet quilibz qd sibi vellet fieri/ aut nō fieri/ in hac pre

R

Utrum si cofitens

obliuiscat penitentiā/ debeat iterū confiteri? Respōdes qd talis debet confiteri de penitentiā oblita. Et quia nūc penitētie sunt arbitrarie/ videtur qd nō oportet cofiteri peccata priora/ licet doctores antiq̄

dixerint oppositū. ¶ **Utrū** si quis nō cōpleat penitentiā sibi iniunctas ex negligentia et torpore vel ex mala voluntate. aut forte quia nimis graues sunt/ sufficiat se iterum cōfiteri/ et nō iterū facere primas penitētiā? Respōdes qd cōfessor potest fm suam discretionē relaxare. presertim in penitentijs datis pro peccatis occultis/ nō ita de publicis. Nec videtur recurrendum esse de necessitate ad priorē confessionem aut supiorem. Et presertim quādo tales penitētie date sunt non p supiorem/ sed p equalem. alioquin tutū est recurrere ad supiorem/ vel equalem/ pro relaxatiōe vel cōmutatiōe. et hoc quo ad penitentiā faciēdas. Sed iā de ommissis puto/ qd cōfessor qui habet potestātē absoluēdi/ potest fm arbitriū suum/ dare nouā penitentiā/ et nō iniungere cōpletiōē illius que ommissa est. ¶ **Utrum** expediat sepe/ aut in omībus/ confiteri eadē peccata/ scilz aut propter pleniores indulgentiā acquirendam que ex maiori confusiōe causari potest/ aut propter maiore humilitatē? Respōdes qd hoc bene fieri potest propter aliq̄ causarū predictarū. aut aliā similem vt propter habendū consiliū. Et caueat in tali narratiōe curiositas. et specialiter in peccatis carnis. ¶ **Utrū** si quis cōmiserit plura peccata similia eiusdē generis aut speciei/ que tamē nō inducūt ad aliqd peccatū graue. i. que nō habent circūstantias graues. Utrum sufficiat de quolibet genere aut specie generaliter cōfiteri. et nō in speciali de omībus? Respōdes qd sufficit/ presertim si dicat numerus peccatorū dum scit. aut duz nescit explicetur talit⁹ qd cōfessor possit satis cogitare multitudinē peccatorū/ vt dicendo p vnū annū vel p mēsem/ inciidi in tale peccatū/ toties quotiens tētabar. et quia quo ad quolibet speciale descendere nō oportet. nec sepe expedit/ propter audientē et loquentē/ et teporis amissionē. ¶ **Utrū** si plures nō simul sed vnus post alium/ aut duo tm simul/ viderit quēpiam peccare possint eum ad publicum iudiciū adducere? Respōdes qd si duo simul viderint idem factū. eodem tempe/ et eodē loco/ possunt testificari vt in publicū veniat. Secus si sint diuersa tempora et diuersi actus successiue et vnus vidit post alium/ et nō simul qz tunc nō sufficit testimoniū ad cōuincendum.

Utrum propter pñtiam heretici scis-
matici vel alterius excōmunicati/ debeat
quis cessare ab oratōne/ vel in missa siste-
re/ in quolibet passu fuerit/ vel in officio
diuino? Respōdet si talis assistens sit no-
torie excōmunicatus/ et denūciatus et si
constat illis de choro vel ecclia talis cele-
brans debet cessare. et significare palā cau-
sam sue cessatōnis/ nisi excuset per timo-
rem cadentē inconstantē virū. Si autem
excōmunicatio sit occulta/ nec fuerit de-
nūciatio facta/ talis nō debet cessare a ce-
lebratōne publica/ preferē iam inchoata
quia nec debet aliū pro palare.

S Si quis petit pro-
batōem religionis/ et tūc inuenit strabo-
rum aut debilis/ aut inscius aut in aliquo in-
habilis/ et hoc benetic notat/ pmittere ta-
men sic p annū/ post hoc petit professiōz
et nullū aliud habz impedimentū q̄ pri-
us vtrum possit repelli? Respōdet q̄ sic. et i-
am gratis nō assignata alia ratōne.

Item nouitiū interrogat an habeat
aliquod impedimentū p quo non possit
profiteri? Respōdet se nō habere/ et men-
titur/ et sic consentit sue professiōni imo
de facto pfiteretur/ inuenit tamē postea qz
impedimentū habebat/ vtrū talis pfessio
valeat aut nō? Respōdet q̄ talis nouiti-
us ligatus est intrare religionē istam vel
aliam Sed de cōuentu maior est difficul-
tas/ quia p̄supponit q̄ non cōsensit nisi
sub conditōe/ q̄ nouitiū nō haberet ali-
quod tale impedimentū/ qd̄ expresse no-
minat/ et in statutis ordinis ponit Et ita
videt q̄ nō stante tali conditōe/ cōsensus
nō tenet. Sūt tamē argumenta ad oppo-
situm de cōditōnibz appositis matrimo-
nio q̄ dimitto Consulerē tamē q̄ talis iā
professus/ exteri? et diu tolerat? nō expel-
leret/ nisi necessitas v̄gereret hoc propter
scandalū vitandū/ et caritatē nutriendam

S Si dispēsator aut pcurator monaste-
rii/ vel alius cui forte date sunt pecunie p
emēdo aliqd̄ pro cōmuni. aut p quavis
alia causa cōitatis/ ipse emat p se vel pro
alio / cultellū vel grassū aut filū aut acū/
absq̄ licētia generali aut speciali aut per
missu p̄sidentis. vtrū talis faciat cōtra vo-
tum paup̄tat/ et reputetur p̄rietari? pec-
cauerit qz mortali tanq̄ trāsgressor voti.
Et s̄l̄r dico si dederit vel accepit ab extra

neis? Respōdet p̄ distinctiōz qz vel talis
pcurator / estimat pbabilr et rōnabilr/
q̄ supior suus yellet bñ si sciret. q̄ illa fie-
rent de quibz q̄ritur. Et in hoc casu nō vi-
det talis pcurator p̄rietari? vel trāsgressor
voti. Si autē credit aut credere de-
beat pbabilr/ et rōnabilr/ q̄ si supior talia
sciret / ipse nō appbaret sed displiceret si-
bi/ et hoc displicētia graui/ tūc talis est fur
et trāsgressor voti.

Utrū quis renuere debeat officiū qd̄/
cunqz sibi iniunctū a maiore/ p̄pter aliqd̄
impedimentū ipius officij? Respōdet q̄
reuelatis excusationibz suis maiori suo si
idem p̄sistat in sua volūtate/ obtēpet sibi
confidendo de diuino adiutorio. Et hoc
etiā habz ex regula/ q̄ si impossibilia inun-
gūtur alicui fratri et p̄supposito tñ/ q̄
non habeatur rōnal existimatio de maio-
ri/ q̄ ex impitia vel maliciā p̄cipiat illud/
et q̄ illd̄ q̄ iubetur sit de illis q̄ p̄tinent ad
regulā/ et ad q̄ se extendit ptās maioris/ ali-
oquin nō debet obedire. Dicitur at ratio-
nalis existimatio q̄ rationes pbabilio-
res habentur ad sic credendū q̄ ad oppo-
sitū/ dummodo non fabricet sibi tales ra-
tōes/ inordinata vel idisciplinata affectio

Querit quō intelligat ista autoritas be-
ati thome de aq̄no/ q̄ consensus delecta-
tionis pcti mortalis/ est pctm̄ mortale?
Respōdetur q̄ si q̄s tētatus fuerit de ali-
quo peccato mortali/ si delectatur in eo/
delectatione morosa/ et placeat sibi illa de-
lectatio/ ratōne deliberata. ita q̄ non vel-
let q̄ tētatio recederz. s; q̄ delectatio duret
ampli? posito q̄ non veller actualr p̄mit-
tere pctm̄/ hoc est exercere pctm̄ suū ad ex-
tra/ peccat mortali Et hec r̄sio pbata est
et in multis casibz alijs h; locū eadē auto-
ritas Propterea cautissimū est/ statim
abigere tales recogitationes op̄ez carna-
liū/ tā alioz q̄ suoz/ q̄ quis sit aliq̄n in ta-
li recogitatione/ viciū quoddā curiosita-
tis notie. quā nō oportet eē pctm̄ mortale/
poti? q̄ sit delectatio carnalis/ et hec cu-
riositas/ p̄munis est apd̄ quēlibet ex sen-
sibz/ vt oculus non saturatur visu. nec au-
ris auditurē. Et p̄t magis dici delectatio
hmōi sensualis q̄ carnalis seu libidinosa

Expliciunt questiones.

Et iudem de pecca-
to veniali duplici.

S

De correctione proximi

Nota quod dupliciter dici potest peccatum veniale. Nam aliud est veniale solum ex genere. sicut verbum ociosum. aut mendacium iocosum. Aliud est veniale ex hoc quod non fit cum deliberatione perfecta. sed in primo motu vel quodam surreptione. quod ad modum nullum est peccatum a deo mortale. quin per defectum perfecti consensus. possit remanere infra metas solius venialis. Et quo ad ista peccata venialia. verissima est regula beati Augustini. videlicet quod nullum peccatum veniale est a deo. quin mortale fiat dum placet. Sed de primis venialibus non oportet. imo sanctus thomas dat per regulam quod consensus in actu veniale. super plene de genere. non est nisi veniale sicut merito iocose etiam ex deliberatione vel frangere silentium. quod solum impositum est per modum discipline. et delectari in istis. non est nisi veniale. Si autem delectatio fundaretur super hoc quod est peccatum id est quod delectaretur in hoc actu. sub hac ratione qua prohibetur et displicet deo. tunc ipsa delectatio peccatum mortale esset. Sed hec est diabolica placetia. quod quis posset forte sine peccato mortali deus in hoc casu delectari in hoc quod habet talem libertatem sic agendi nesciente suo superiore. aut alia tali ratione. **Finit.**

Quidem de correctione proximi

Correptio proximi de qua dicitur Mat. xviii. Si peccaverit in te frater tuus. corripe ipsum. etc. est in precepto. Si tamen iste sex conditiones concurrant. Prima est certa peccati agnitio. quod ex sola suspitione non debet fieri. Secunda est mansuetudo in corripiendo. quod corripiens cum ira magis provocat ad peius quam corripiat. Tertia est quod in alio non sit tanta aptitudo ad corripiendum. quod si ipsum fratrem peccantem videat aliquid eque boni sicut ego vel meliores. et ei forte magis familiares. vel plures suos. probabiliter supponere possit. quod aliquis istorum corripiat ipsum. Si autem certum esset. quod omnes negligenter eum corripere tunc teneret quantum ad hanc conditionem. et aliis conditionibus concurrentibus. Quarta est spes. probabilis de correptione. correctio quod si non sperat sed peioratio timeret. correctio fieri non debet. Quinta est quod peccatum sit mortale non tamen veniale. Sexta est quod non sit spes habendi maiorem oportunitatem temporis ad corrigendum seu cor-

ripiendum. **I**stis sex conditionibus non concurrentibus. licet precepto legem. non tamen ligat ad exequendum. id est corripiendum. sed potest differre sine peccato. quousque bene simul concurrant. hoc tamen non dico de prelato sed de fratre quod confidentiam non habet in illum qui peccavit. **E**t obligatio huius precepti est affirmativa ligans semper. sed non ad semper. sed tamen per tempus necessitatis. quod est quando omnes ille condiciones supradicte concurrunt. Quare non est timendum homini bone voluntatis de hac transgressione. si pro se habuerit dictas condiciones.

Tertio ex vi precepti. secreta correctio vel admonitio. debet precedere denunciationem quatenus ipsa correctio cadat sub precepto. exceptis his quatuor casibus in quibus non est necessaria. Primus quando frater venialiter non mortaliter peccat. quod de veniali non est preceptum. Secundus quando corripiens fratrem. ex sua secreta correctione peiorare forte formidat. Tertius quando licet sit spes correctionis per secretam ammonitionem tamen mora periculum habet. tunc ommissa per uata correctio statim denunciari debet. Quartus quando corripiens sine propria culpa corripere non valet. quod dicit gregorius. perfecti magnanimis laus est. propter exteri. fortiter et iterum clementer. Nam sunt nonnulli. in ipsa familiariter conversatione qui corrigi nequeunt sine culpa corrigentis atque ideo cum vel corrigentem inquinaat. vel non omni modo hec ageres aggrauat. magna misterij dissimulanda dissimulatio et toleranda. **Q**uare sciendum in his que sradidit dominus servanda. Aliquod est precipue forma tenenda ut in sacramentis et in talibus non licet recedere a scriptis verborum formis. quod in ipsis virtus sacri consistit. Aliquod finis intentus magis debet attendi quam forma verborum ut cum dominus dixit curato a lepra Mat. vii. vide nemi dixeris et tamen ille diffamavit eum. quia magis attendebat propter quod dixerit quam quod dixerit. **S**ilicet hic magis debet attendi finis correptionis scilicet emendatio peccatoris. quam forma verborum. Si quando ergo videat frater peccans salubrius corrigi per alium qui potest et vult potest esse. quam per se. secure potest ei indicare. unde etiam prelato dici potest peccatum fratris. non premissa monitione. vel secreta correctione. non tamen iudici. sed tanquam amico peccatoris et qui ei magis potest potest esse quam alius precipue propter casus practicos. **T**ertio peccatum de quo frater peccans fuit secreta correptus seu admonitus. et de quo se emendavit. potest dici prelato precipiente per obedientiam. Ita tamen quod si denunciatus solus peccatum

nouerat/soli plato dicat. Si at̄ et alij no-
uerat/ nō corā alijs q̄s corā illis ip̄s plato
reuelat. **C**auendū ne q̄s aliqd̄ sinistrū
alicui de aliq̄ loquat̄/nisi vlt̄ ille de q̄ lo-
quit̄/ ab illo cui loq̄t̄ emendet̄. vel ne ille
cui loq̄tur ei familiaritate iūgat̄/ ab ip̄so
corrūpat̄. **C**orreptōem aut̄ p̄dicatiōem
nō d̄z dimittere platos p̄pter subfannatō-
nem/ vbi sunt aliq̄ boni int̄ malos. vel q̄s
uis oēs sint mali/spes t̄m sit de correctiōe
alias d̄z tacere/ vel p̄t ad aliū locū trāfire/
vt fructum possit facere. **Finit**

De contumelia et

Contumelia p̄prie lo (cōuicio
quēdo ip̄ortat debonoratōem
alicui/ in hoc q̄ aliq̄s illō qd̄ ē
p̄tra honorē alicui/ deducit in
noticiā ei/ et alioz/ et hoc p̄ vba. ext̄so t̄m
noie/d̄z etiā eē in factis. **C**ōuiciū aut̄
est de honoratio alteri/ p̄ verba maifesta
tua vicioz/ ei/ culpabiliū vel naturalū.

De pctō mortali

Peccatū mortale fm̄ august. est
dictū vel factū vel cōcupitū qd̄
fit p̄ legē dei. **G**eneral̄ rēptatō
fit tribz modis suggestiōe dele-
ctatōe cōsensu. **S**uggestiōe ex-
trinseca fit in dicto vel facto hois vel dia-
boli. et hoc oī culpa carz et macula/ si ei nō
cōsentit̄. **I**ntrinseca est delectatio in p̄mis
moribz. et hec maculā hz/ s̄z nō crimen.

Consensus in delectatōez mortalis pcti
sicut est fornicatio/ est mortal̄. **N**ō sic ē in-
telligendū. **N**ā q̄ sic delectat̄. aut aduertit
aut nō. **S**i nō/ nō est mortal̄. **S**i aduer-
tit aut cito auertit se a cogitatione aut nō.
Si cito auertit se/ tunc est veniale/ q̄s
itez et itez in idē redeat. **S**i at̄ nō auertit
se a cogitatōe tali quā bñ scit eē mali. tūc
aut aduertit piculū pcti mortal̄ qd̄ est ibi
aut nō. **S**i nō adhuc ē veniale/ licz mai-
p̄iore. **S**i at̄ aduertit piculū qd̄ est ibi/
nec timer/ sed scienter et volūtarie manet
in tali cogitatōe seu cogitatōis delecta-
tione/ tunc peccat mortalit̄. **Finit**

Tractatus de par-

uul trahēdis ad xp̄m eiusdē. m.
Jo. de gerf. Lancell. parisiēn.
Inite paruulos venire ad mez
nolite phibere. taliū enī est re-

gnū celoz. **S**uprem̄ legislator noster et
doctor xp̄s/ sufficientē prebuit instructiō
nē. tum doctrinis. tū operibz exēplis. ad
vniuersalē ecclesie decursum/ p̄ omī statu
et gradu regulandū. **I**ta enī recta fides hz
Et qm̄ portio ecclesie nō vilis est puero/
rū et adolescentiū cetus/ noluit idē christ̄
ip̄sos absq̄ cōgruis institutiōibz p̄tergre-
di quinetiā aliquoz tūc p̄ntiū et oīm per
hoc futuroz/ minus beniuolā indignati-
onē/ vel insipientiā rudē/ vel altā plusq̄
satis erat inflatāq̄ sapientiā cōpescuit eo-
rū qui phibebāt sibi puulos offerri/ imi-
nādo offerētibz. **S**inite inq̄t puulos ve-
nire. et. Et tanq̄ ab eo q̄reret cur hoc ita
sinerēt. subiūxit causam p̄cipuā et diuinā
dicēs. Taliū enim est regnū celoz. Et in
Marco sic habet textus. **D**iscipuli autē
cōminabātur offerētibz. qd̄ cū vidisset/ in-
digne tulit Et ait illis **S**inite puulos ve-
nire ad me et ne phibueritis eos **S**eq̄tur
Et cōplexans eos. et ip̄onēs man̄ sup̄ il-
los benedicebat eos. **D**ue verba si cū suo
pondere sententiaz cōsiderem/ ingentē
prosus acerbē mordacisq̄ iuectiōis ma-
teriā habebim̄ in eos q̄ puuloz salutē et
accessum ad xp̄m/ p̄pediūt Et ita profe-
cto audire digni erūt qui tales sunt. **S**z
absit oīs amaritudo reprehēsiōis. p̄cul-
esto oīs substomachatio p̄teruiens. imi-
temur puuloz simplicitatē de puulis lo-
cuturi. nihil hic contentiosa animositate
declamem. **A**tendam̄ poti⁹ q̄ modesta
inrepatōe in discipulos x̄sus est xp̄s/ eti-
am dū indigne ferebat. **S**inite inq̄t puu-
los ve. ad me. **C**ontemp̄ deniq̄ sermonē
p̄ paruulis. nō magnopē p̄santes rudia
et vulgata verba si op̄ est balbutire/ more
nutricū et matrū. blefo ore sermōnē cū p̄-
uulis dimidiantū. dū modo sic intelliga-
tur illō qd̄ dicere volum⁹ satis est. **T**ū ad
animandū docendūq̄ puulos venire ad
xp̄m. **T**ū ad tollendū viarū scādala maḡ
q̄s ad quēpiā satirica dicacitate acrif coar-
guendū. **S**ub paucis igi⁹ consideratō-
nibz/ quatuor nūero. ordine lucido distin-
guat̄ p̄ns opusculū. **P**rima consideratio
erit de puulis quāta necessitate/ cū sui et
ecclesie vtilitate veniāt ad xp̄m. **S**ecun-
da cōsideratio loquet̄ de scādalizantibz p̄-
uulos. dū eos varijs modis nō sinūt veni-
re ad xp̄m. **T**ertia subiungē de laudabili
studio eoz q̄ reduciūt puulos ad viam q̄

De parvulis

ducit ad xpm Quarta ponet apologetica pro baculo mee defensionis et simul exhortabit puulos p me indignu ad xpm venire. **S**ubmitto tamen oia/autoritati benivole superioris mei in hac pte. Et neq sensum ppiu/neq prudentia neq iudicium/prepona amicoz meoz spualiu consilio. vt sit zelus me hac humilitate temperatus. ne vt sic currus incurra Ubivero isti mecu senserint. reliq omnia que hoies aut carnales aut maliuoli aut ad pauca aspicientes enuciauerint/cotceptur sum leuit/sciens cu Hiero. q p infamia et bonam famam/puenitur ad christum.

Prima consideratio

De puulis quanta necessitate cu sui et eccle

Bsie utilitate veniant ad christu. **D**nu est viro cu portauerit iugum ab adolescencia sua. Jugum illud itellige qd xps asseruit ee suauet onus leue. **H**uius sententia veritas fundat prio in augmto diuine gratie / q tribuit exercitiis se ad ea / tato abudanti quato citi ac diuti hoc egerint Ubivero maior est gra in aia / magis est ipi foitrix nutritrix conseruatrix atqz roboratrix. Et e regione plerumqz fit iusto dei iudicio vt q gram dei vel neglexerit vel repulerit. abuttes donis dei et talentis summi patris famlias in prio etatis vigore du fas erat. post modu ad ea veniedi nequaqs recursus habeat. **S**z absq dei gratia qs saluabit. qs subsistet. qs no potius in pceptis vel i da nu ruer. **S**i tu in puericia cu deu nondu offendisti. nec pmeris falce peccatoz / ne qs (vt dicit) ascendere ad virtutes / qd fiet du hostis fueris. du gradis criminu sarcina / ceruice senectutis curuabit et pmet. **P**orro quis nesciat / primitias florentis etatis sicut et in platis et vineis et reb ceteris. acceptiores existere ac pinde obsequia puuloz gratioza esse qz senu debilitatoz. qui no vicia deserunt sed a vicis relinquit. **O**ptima queqz dies miseris mortalibus eui pria fugit. ait egregius poeta **A**mplius si consuetudis virtutis attedit. que ab arestorile (voc experientie proferete) vocat altera natura. pspicuu erit / nihil mala consuetudine onerosi amari atqz deteri / et bona consuetudine nihil facili suauius diuini qz. **P**ropterea consentiunt phi oes et poete cu theologis / no paz referre / iuue-

nes sicvel sic assuefieri. **A**deo in teneri assuefcere multu est. ait virgili. **H**inc iubet **T**ullius. **O**ptima forma viuendi eligenda esse qua iocunda reddet consuetudo **N**o male feres / assuesce. feres / ait naso. **E**t flaccus **F**igit equu docile / tenera ceruice magister **I**re via qua monstrat eques. venat / cus ex quo. **T**pe ceruina pellem latrauerit aula **H**ilitat in siluis catul / nuc adhibe puro **P**ectora verba puer. nuc te melioribus offer. **Q**uo semel est imbuta reces seruabit odor / e diu testa **P**ostremo si maxima vim consuetudinis / puerse leges et sacre lege supstitones ostendunt vt **A**uerro is comemorat / similit et viciosi mores. p ut conquerit **A**ugu. et alioz plurimi. quis dubitabit assuefactione in vera religioe castis moribus / plus habere virtutis. qn ad iungit et opitulat sicut pdixim gratie diuinit / inspirate / prepotes auxiliu **Q**uo circa / mea crebra mens exhorruit dum sonabat iuuentu subuersiuus illeversus **A**ngelicus iuuenis senibus sathanizat in annis. **P**lane no video q de sathanizate iuuenes sperandu sit in senectute qn peruersis inclinatioibus accesserit puerioz consuetudo / si angelizans iuuenis et vicis obnitens / in senio sathanizat. **S**z blasphemiu hoc puerbiu adiuuenit erras vulgus vt reliqua multa **A**d qd ita. **A**d patrociniu vtiqz pditissimoz nequissimozqz puuloz suoz. quoz maior incopabile est copia. quatin non tam eos corrigeret. ab errore viaru suaz / qz non irrideretur a cofocijs timoratis et bene institutis (q profecto sunt rara auis in terris) quib inest verecundia mal obstas conatibus **E**t heu ita ia est. **I**n puulis laudat inuerecunda frons **P**rocaryultus **I**mpuru os et blasphemus et obscenitatis assuetu **L**ubricitas in oculo **I**n gestu ois dissolutio. **S**z vere quales ex talibus puulis prodeat viri atqz senes / persentit numiu christianitatis quotidiana calamitas **N**on fallebat ergo sed circumspectissime considerabat q affirmauit / reparatorem mox ecclesiasticoz si querat fieri / inchoandu esse a parvulis **Q**uia eni minus corrupti / minusqz tenaciter infecti sunt / capaciores inueniuntur doctrinaru salubriu **E**t si hoc fortassis no satis ad profectu. **I**stud eni notasse videt arestoriles dicens eos ineptos auditores moralis sciencie. nolens p hoc negare ipaz

eis vtilem existere. nisi dixerimus eum si-
bimet contrariū. ¶ Paruuli quippe apti
sunt ad accipiēda bonoz studiorū exor-
dia quando nondū falsas opiniones al-
tius imberūt. quando nondū radicē
berent pnciose adinuēdēs in eis. Utres
sunt recentes pro liquorib⁹ optimis. No-
nelle preterea plantatōnes quę sequūtur
leuiter quo ducētis man⁹ deflexerit. Om-
nia hec secus in senibus plenīs dierū ma-
lorū. quos citius frāgas q̄s flectas. Si po-
test inquit Jeremias mutare ethiops pel-
lem suam. ⁊ pardus varietates suas ⁊ vos
poteritis benefacere cū didiceritis malū.

¶ Ex si iuxta deductōem hanc reparatio
ecclesie ⁊ eius cultura / inicianda esset a p-
uulis (sicut esset) Ubi precor efficacī san-
ctissimū opus exercebit q̄s in celeberrimā
ciuitate parisiensī? Ibi sunt enim puuli
qui p̄ vniuersalem dispergent christiani-
tatem. Esse quoq̄ poterūt aliorum docto-
res instructoresq̄ comodissimi. maxime
domesticoz. ¶ Ex hac p̄terea, considera-
tione cōsequens est: nullū magis inimi-
cari ecclesie ⁊ preparare omnia antip̄po-
in demolitōez eius / q̄s facto aut verbis clam
vel palam obuiantem voci xpi. d. Sini-
te puulos venire ad me. ⁊c.

Consideratio II

De scandalizantib⁹ paruulos duz varijs
modis eos nō sinunt venire ad christum

Qui scandalizauerit vnū de pu-
illis istis minimis qui in me
credūt expedit ei vt suspē. mo-
asi. i. c. e. ⁊ demer. in pro maris.
Xps hoc dicē. dubitare nefas ē. Nec opor-
tet in hoc verbo vti dūtayat mystico intel-
lectu. transferēdo ad pusillos spirituales
quādo litteraliter etiā potest intelligi de
pusillis etate. Et accipitur forte principa-
lius ⁊ prius de eis. tanq̄s scandalū piculo-
sius longe sit ipsorū q̄s aliorū credentiū.
quonia teste Oratio. Talis quilibet est
ceruus in viciū flecti. et dum semel corru-
ptus est / nōn eque leuiter ad virtutis for-
mā ⁊ caracterē reducit. Propterea talium
scandalo precauēs Satiricus. docuit q̄
maxima debet puero reuerētia / ne scz q̄c-
q̄s fiat impudicū prauum ⁊ obscenū in of-
fensionē suę puericie. Ad hoc redit verbū
christi pmissum. Sinite ⁊c. Omnis quip-
pe scandalizans puulos / suo accessui ad

christum obuius est. Huius deniq̄ ius-
sionis / vtrobiq̄ similis fere causa ponit
a christo puulorū videlicz dignitas. Nam
prius dictū est taliū esse regnum celorum.
Dic assereit quonia angeli eorū semper vi-
dent faciem patris sui qui in celis est. ¶
¶ Hunc supe est enumerare modos scanda-
lorum / puulis obstacium. Est enim scan-
dalum dictū vel factū minus rectum / pre-
bens alteri occasionem ruine. Omnis id
circo peccare vel cadere faciēs puulos in
via morū gradientes ad christū / scandali-
zat eos. Hoc autem dupliciter fit. Hunc
operē nūc sermone. Et vtrobiq̄ duplici-
ter directe vel indirecte. ¶ Indirecte qui-
dem scandalizat aliquis. dum nō prohi-
bet scandalū. quādo sua auctoritate vel of-
ficio / posset et deberet. quēadmodū negli-
gentia naute submergit nauem. Aut certe
dum volens quispiā prohibere scandala
impeditur seu cōrumelijs apertis seu de-
tractionib⁹ occultis seu damnis ⁊ alijs di-
aboli mille machinamētis. Vtrūq̄ istud
scandalū prebuisse visi sunt discipuli. dū
⁊ prohibebāt paruulos venire ad christū
⁊ cōminabānt offerentib⁹. Et vero q̄s irra-
tionabiliter hoc egerint ⁊ nō fm scientiā.
Indignatō christi subsecuta / apertū dat
indiciū. Quos videns iesus inquit euan-
gelista indigne tulit. An operis huius p-
ua tibi videtur indignitas que ad indi-
gnationē cōmouere potuit dignatissimā
iesu mititatē? qui ipsū benignitatis fon-
tem valuit quasi turbare serenū. Non in-
terim memini litteris expressum / q̄ factū
aliud indigne tulerit christus. Qui etiā
ipsa publicanorū ⁊ peccatorum facinōra
mansuete ferebat / dum indignabatur fal-
sa phariseorū iusticia acclamans. Tur cū
peccatorib⁹ ⁊ publicanis manducaret. ¶
¶ Vitemus vtrūq̄ scandalū fratres ne ca-
dat indignatio christi sup nos. Nam in-
dignatio principis mors. quantomagis
dei. ¶ Scandala quidē operū ⁊ verboz
que palam ⁊ directe tenduntur adolescen-
tum pedibus / nemo non intelligit. Sūt
enim qui gloriānt non solum cum male
fecerint ⁊ exultānt in rebus pessimis / sed
diabolica pueritate socios quot possunt
facinoribus suis accumulāt. quasi scilicz
ad nil aliud intenderē videantur / q̄s ne so-
li pereant. aut ne parū comitati / detrudā-
tur in infernum. Talem olim catilinam

De paruulis

passa est romana respublica. et nunc plurimos experitur ecclesia. Excecauit enim eos malicia eorum. ut a fide discedant. et ut dati in reprobum sensum/agant ea que pridem apostolus ad Romanos scribens enueravit/ et (quod vix vllus credere poterit) longe deteriora et abominabiliora. Nec sufficiunt sue danatissime perditissimeque perditioni/extraneis proiecti/ ipsi nulli proximitati sanguinis/ nulli innocencie et angelice puritatis/ etati/ nulli parti sanctissime parcunt. quin omnia fedent/ omnia comaculet execrandis flagitijs. Tanta est nimirum libidinosae voluptatis effrenatio. tam fas omne nefasque confundit furor inflamatus et profundatus viciozum. ita ut recte senserit Origenes qui nihil referre posuit. inter demoniacum et alium passionibus suis agitantem. nisi quod amplius addo. demoniacum enim pena sola est hec vexatio que alteri ad culpam detestabilem imputat. **D**iremur ergo si nostra tempestate plus solito/ sensus et cogitatio hominis/ prona sunt in malum ab adolescentia/ quando cum primaria corruptione nature sugunt puuli/ quasi lacus personalem ut sic loquar sanicem peccatorum. **A**dde quod multorum parentum et magistrorum cura/ vel nulla vel vltima est/ de puulorum suorum moribus et eorum disciplinata custodia. Quid ergo stupendum/ absque ductore positi in via lubrica et tenebrosa (quos angelus domini malus persequitur) cadunt ex facili. **U**tinam negligere eos solum esset. Ponuntur ante oculos suos talium operum dictorumque nefandorum exemplaria immo et picturarum ignominiosarum et scripturarum lasciuarum simulacra. ad que aspicientes/ quid non nisi prauiter opentur? Audi satiricum. velocius et citius nos corrumpunt exempla domestica/ magnis cum subeant animos auctoribus. Preterea quid aget filius/ nisi quod viderit patrem facientem? Ad quod retorquet puerbially illud eglogici carminis. Patrem sequitur sua pules. Ita euenit ut iam desit in multis remedij locus. quia que fuerat vitia/ mores fiunt. iuxta Senecę verbum. Nonne que so scandala hec tibi esse pessima videntur pro puulis precipitadis in via morum? Et ut talibus palam scandalizantibus non iam vnum sed multos ex pusillis christi quos non sinunt venire ad christum. **A**t vero si scandalizantes in obscuro et in occulto

rectos corde deteriores sint/ non mor diffinio. Isti sunt (ut diximus) qui ponunt scandalum non immediate et apte ante pusillorum pedes/ sed velut a latere. Nam ductoribus eorum datur et instructoribus insidiatur eos subsannant et infamant et calumniantur. quasi non deuotione et religiosa pietate comunicent puulis in doctrina/ sed vel curiositate. vel hypocrisis vel fictio aliqua. **H**ec est vulpina immo diabolica calliditas. que ex obliquo insidians mor dens ut coluber/ non sinit puulos venire ad christum. In qua peste minus est remedium quam in prima. quanto minus expelli potest hostis occultus quam aptus. Tales comperere debuisset illa sapientis preceptio. Nolli prohibere benefacere. Si potes et ipse benefac. Quos capiet nobis has vulpes paruulas que demoliuntur vineas et florem ortum ecclesie calcant. subintrant enim et repunt ex occultis. nec illas deprehendes nisi per vestigia. Et que sunt hec vestigia? Conculcatio certe florum quorumlibet pulcerrimorum. et euulsio salubrium plantarum: et rarissimus cultor accedit qui culperetur. **S**ed quo portento ex hominibus fiunt vulpes. et qua voluptate (dicam potius malignitate) ista agunt? Respondet de nonnullis. eos forsitan timere se detigi. Alios torquet linor edax. si quod non agunt fiat ab alijs. Alios fidei religionis que contemptus exagitat. apud quos pietas omnis/ non nisi fatua quedam et anilis stoliditas iudicatur. Reliquos nihil horum/ sed sola tepiditas deuotionis euomi digna/ vexat et languidos excruciat. **U**el mundo ab his scandalis. expedit auctoribus magis mori. quonia tot animarum penitentium a via dei rei sunt/ que clam vel palam scandalizant et pdunt. presertim dum non sinunt paruulos venire ad christum.

Consideratio III

De laudabili studio eorum qui reducant paruulos ad viam que ducit ad christum.

Qui conuerti fecerit peccatorem ab errore vie sue/ saluabit animam eius a morte. et operit multitudinem peccatorum. **E**t hoc verbo trahere potuit Gregorius. Nullum esse deo acceptius sacrificium quam zelum aiarum. **E**t si tanta sollicitudinis iniquitate. si tot vigilijs et curis immortalibus/ per media

vite picula querūt hoīnes saluare res va-
nas iamā perituras: si colligere satagūt
viles terrenaz opū sarcinulas/ q̄s Apo-
stolus arbitrat̄ur vt stercoza. Et dum hec
agunt/laudantur vt industrij vt diligen-
tes vt officiosi ⁊ viles reipublice. Vide-
te oro quāta est vel inertia vel infidelitas
de animaz immortalū salute nō curare
xpianos/immo qualis est illa impudētis
suma pueritas/eos inculpate. vñs q̄ nūc
ap̄tis nunc occultis p̄pedire/ qui puu-
los ducere satagūt ad christum ne corru-
ant in baranū. ¶ Sed oportune ⁊ oportu-
ne diebus festiuis ⁊ p̄ofestis/extrahit
aliquis bouē asinum a fouea ⁊ luto/ ⁊ nō
prohibetur. Qua ratione coarguit aliq̄s
tanq̄s importunus et stolidus/ si iugi stu-
dio omniq̄s tempe trahere conet animas
ad christum. animas infixas in limo pro-
fundi. vicijs obrutas. catenatas peccatis
vinctas in mendicitate ⁊ ferro: ¶ Quod
cunq̄s potest facere manus tua instanter
opare iubet Salomon. Et rursus mane
semina semen tuū ⁊ vespere ne cesset ma-
nus tua. quia nescis quod maḡ oriat̄ur/
hoc aut illud. etsi vtrūq̄ simul meli⁹ erit.
Contemnūt amatores reprobi/ verba q̄/
libet hominū/ dum male cupitis fruāt̄ur
amoribus. ⁊ zelator christi/ ad leuē statuz
vocis cuiuslibet/ velut ad mote trepida/
bit arundinis ymbzam: ¶ Spūales do-
mus dei. templa ⁊ sacraria spiritus sancti
viuentia / ciuitates sanctorū. regna cele-
stia in terris/ passim succendūt/ rapacib⁹
⁊ infernalibus flāmis omniū viciozū/ et
opitulari nostra lentescet inertia ¶ Por-
ro quantis extollerēt̄ur fame p̄conijs. ⁊
medicus gratis ingerens operas suas sa-
nandis egrotis. ⁊ aduocatus sine questu
patrocinās. ⁊ artifex om̄is sue artis vtili-
tatem nil retribuētibus impriens: Qua-
lis igit̄ erit inter xpianos nō iusticia s̄ in-
fania. si medicus sp̄otaneus animaz. ad-
uocatus et artifex salutis earuz/ inculpaē
cessibilat̄ prohibet: ¶ Paruuli nomina-
tim tot/quotidie pessimis alloquijs v̄gē-
tur ad malū/ ⁊ nullus vltro cōtradicit nec
virtutū partes agit pro incitamentis ad
bonū. ¶ Deniq̄s puuli dira fame spirit⁹
excruciati/ petunt panē/ et nemo erit qui
frangat eis. quin etiā obstabit frangētibus
¶ Non ita docuit christus non hec egit.
¶ Nam in p̄gregandis animab⁹/ compauit

se galline. qua nullū aliud animal erga fe-
tus suos (vt augustinus ait) magis infir-
mas pietate. demittūt̄ur ale. plumēq̄s hir-
te fiunt. rancescit vox querula. obliuiscit
ipsa cibi. ⁊ in credibili supra vires animo
sitate pullos tuet. Et nos qui xp̄i sectato-
res dici volumus/ in hoc ope torpescem⁹
obseruabim⁹ tempa. mēsi b⁹ totis quiesce-
mus: absit ¶ Inueniūt̄ur aut̄ modi plu-
res reponendi puulos in via ducente ad
christum Unus est p̄dicatio publicā Ali-
us ammonitio secreta. Ali⁹ magistralis
disciplinatio. Reliquis ⁊ hic xp̄iane reli-
gioni proprius/ est confessio ¶ Sentiat
alius qd voluerit/ ego i simplicitate mea
iudico cōfessionē. si modo recte facta fue-
rit/ esse directricē efficacissimā ad christū.
¶ Aperit̄ur enī per eam morbi peccato-
rum intimi. si docte prudenter et morose
p̄scrutatus om̄ia fuerit confessor obstetri-
candi scientiā habens ad educēdū et ani-
ma colubrū tortuosum ⁊ ad eijciendū vi-
rus pestilens a corde. quo manēte nulli⁹
vñq̄s puuli spiritus crescit in christo. sed
iugiter morbidus ⁊ languidus immo pe-
nitus emortuus ⁊ sepultus iacebit in ster-
quilinio peccatorū. Ac proinde nullum
opus vite/ nullum motū ducentē ad chri-
stum. p̄duceret et se. ⁊ sanies pro sanguie
concretesceret. dū spina peccati confixa ma-
neret in vulnere q̄netiā misera consciētia
stimulis mortis itrosus exagitata ober-
rans rapetur aliozsum p̄ vias difficiles ⁊
adinuentōnes desideriozū mortiferas
Addo q̄ alibi nulla potest fieri monitio
accomodatior q̄s in confessioe. nulla con-
ferri medicina aptior egritudinib⁹ vicio-
rum Erybi queso potest adhiberi p̄serua-
tio cautior pro futuris: ¶ At vero fatebi-
tur aliquis ita se habere. sic tamē fatebit̄/
q̄ nō nisi semel in anno/ vel ad multū q̄-
ter/ opus istud circa eundē puulū exerce-
ri cōgruat. Ad quod nouissime r̄fus⁹ est.
dum de diligentia mūdanozū/ sermo ha-
beatur. q̄q̄ nō obstitimus isti sentētie
velut quotidie suadeam⁹ eundē confiteri
Utinā vel semel in anno puuli comple-
rent vnicā debita integritate confessioē
Sed quoniā multi sunt/ ⁊ tempus illud
p̄sce breuissimū est/ vt non vacet curatis
⁊ specialiter penitentiarijs/ inquirere suffi-
cienter ad fundū de om̄ibus. expedit vt q̄
libet puulozū (immo necesse est) semel re-

De paruulis

enseat cum prudenti cōfessore/ totū vite sue decursum. nō in transitu. neq; strāgu lato ore. sed diutine z pfecte. ¶ Resultat ex hinc triplex profectus. In puericia siq; dem multi seducti pl⁹ q̄s diabolica rabie/ multa faciūt vel patiūtur enormia nefandaq; qualia vel loq̄ nesciūt vel nō audēt/ nisi p̄moniti z interrogari. de quib; tunc edocentur. ita tamē ne mala nescita male doceant. nisi forsitan cū detestatiōe uehementissima si ita res inciderit z funditus expurgant. Secūdo sciūt pro futuro q̄ z qualiter cōfiteri tenent. instruūtur q̄z nil in confessione mentiri vel celare deinceps. Tertio quietant suam⁹ in consciētia. duz ad p̄terita delicta postmodū in grādeuori etate verecūdius cōfiteri vident se nō astrictos z q̄ de p̄tate z discretione p̄fessoris/ nulla postmodū scrupulositas exortitur. nec ad supiorē remittūtur. Nemo paruos hos fructus esse iudicabit/ q̄ cognouerit quāta est vis tyrānica pudoris in q̄busdā. z plus in feminis. q̄ p̄serti horrida ipsoz etiā cogitatu abominabilia facta/ miseram animā cōstuprauerūt/ usq; ad verticē simul cū corpe. Quisquis hec scire potuerit fatebit opinor fere nō min⁹ esse si tales apiant os ad confessionē integā/ q̄ si naturaliter muto reparet vox ad loquendū. ¶ Dicit aliquis mihi vel alteri opas suas circa puulozū monitiones z confessiones impendēt. Stulto labore cōsumeris. Tur ita? Quia nimirum. vel fingunt. vel mentiūtur vel mox recidiuāt ad vomitū. ¶ Sed respondem⁹ primo ad vltimū. quia grādeuis etiā vt p̄sbyteris/ q̄ tidianus est reditus ad peccatū. Nec propter hoc desinūt cōfiteri. Nunq̄d sentinā nauis exhauriēs idcirco deserit opus. qz redit tantundem aque quantū expulerit? Pugnamus cōtra vicia ait Sene. nō vt vincam⁹ sed ne vincant. Si quotidie manus sordidant. non minus abluim⁹ illas quia z si redeāt sordes nō ea tenacitate coherescunt. Porro mentiri nonnūq; aut celare se paruulos nō ignoro. in ipso p̄sertim aggressu confessionis Utinā nec adultis hoc adesset viciū. sed p̄detenti extorq̄tur veritas. cū bonis monitionib;. cū interrogatōnib; artificiosis sedulisq;. Et si non tūc vel subito. fiet hoc in postertū. dū inualuerit timor dei. z eoz. carnes cōfixerit. ¶ Et si quosdā despexerit deus ita vt eos

corrigere possit nemo prout sapiens loq̄tur/ nihilominus plures emēdant et si vltic sola anima in mense vel anno salua/ non pdita est occupatio. caritas opiet mltitudinem peccatozū. ¶ Quisquis igit memor est delictozū iuuentutis suēz aliorum plurimoz sicuti mihi conscius sum efferueat ad opus hoc qd̄ tegit peccata. et tegendo remittit. cōuertat impiū ab errore vie suēz liberat animā ei^a morte. Vos precipue rectores z p̄ceptores puulozū disciplinā erga eos sedulā cōseruate. Hoc ei bona fide z pia fraternaq; deuotiōe/ nō q̄ si iubens aut de vobis aliter sentiēs comoneo. Ipsos quoq; nō dico nō prohibere venire ad christū sed ducite. ¶ Et qm̄ nullū animal facilius/ q̄ puuli a puulis mutua cōtatione ledit. vestrū sit studiū/ circūspectiōe vigili p̄spicere q̄s ex nūero discipulozū vestrozū/ prauē fedeq; sit insect⁹ Unica praua pec⁹/ inficit oē pec⁹. Et vni⁹ adolescēt⁹ sordidi mores/ plures ex cōsortio sanos inq̄nant. Lū p̄uerso p̄ueteris denūciat propheta. Et de q̄busdam ait. Lōmicti sunt inter gētes z didicerūt opera eozū. ¶ Et si furta etiā modica opū temporalū dum sentiretis fieri/ cauta inq̄sitione z sollicitudie prohiberetis/ vel corripiedo vel eijciendo culpabiles. Atredite q̄ furtū aliud nullū damnosius. nullū qz execrabili⁹ sacrilegiū/ q̄ tollere p̄ciosas puulozū aīas/ q̄ templū dñi sc̄m̄ (qd̄ ipsi sunt) p̄uersis seductionib;/ violare sedare demoliri subuerrere. Quamobz viciosos etsi nō omnes eijcere potestis (Semp enī bonis mali cōmixti sunt) Illos saltē notate/ qui nefanda p̄nicie/ palam nocēt ceteris. ¶ Sed dicit. Tales nulli sunt nullos inuenim⁹ Utinā nulli. vtinā vel solū pauci. At vereor ne aliter cōpertū habeatis. si diligentie vestre oculos ad hāc rem studueritis apire. Et certe fieri poterit. vt vnius publica correctio/ plurimos deinceps a peccandi libertate cōpescat. z talit̄ peccandi/ qualit̄ nec apte nomiare pudor finit. Discedent fortassis ab illius regimīne qui hoc egerit nonnulli/ dicentes quoniam durus est hic homo. Sed sperandū est tum in diuina p̄uidētia. tum in bona fama eius inde secutura/ q̄ alij meliores z numero plures subintrabūt. Nihil enim virtute amabilius. nihil qd̄ magis alliciat ad sui p̄sortiū. ¶ Deniq; monitos oēs

volum'cautos esse/ ne qbuslibet impro/
perare valeat puuloꝝ aliq̄s/ verbū p̄bete
In via hac qua ambulabā/ abscederunt
sup̄bi laqueū mibi. Et rursus. Iuxta iter
scandalū posuerūt mibi. Quo pacto sic?
impediēdo sc̄z eozū aliq̄e/ vel adiutores
suos/ ne verbū compleat dñi quo ait Si
nite puulos venire ad me. rē.

B Consideratio IIII

De apologetica pro baculo mee defen-
sionis et simul exhortabit puulos p̄ me indi-
gnū venire ad christum.

Soccupat' fuerit homo in ali-
quo delicto. Vos q̄ spirituales
estis/ h̄mōi instruite: in spū le-
nitatis/ cōsiderans teipsum ne et tu tēte-
ris. Exptissimus moꝝ fuit q̄ dicit Ars
artiū est regimē aiāꝝ. Quāq̄s ita nihil si-
ne arte nostri t̄pis hoīes et sacerdotes at-
tentare p̄sumūt. et ceci cecos ducūt. Jō si
ruina multiplex imineat/ q̄s ammirabit?
Adeo iā indignū videt ap̄d mltos/ si q̄s
ex theologis/ aut famat' in l̄ris/ vel ecclia-
stica dignitate p̄ditus/ ad hoc se op' inci-
nauerit. p̄sertim circa puulos. Qd̄ mibi
(q̄ in talib' eē putoꝝ momēti alicui') in
fabulā et ip̄ operiū cesserit. Et sane mibi
vident' discipuli domini adhuc tunc cele-
stiū paz̄ capaces/ hac insipientia laboras-
se/ p̄hibētes puulos offerri x̄po reputan-
tes videlicet indignū eē si tant' magister et
doctor eoz̄ x̄ps/ huic hūilitati subiaceret
Lōminat' autē ip̄os sic sentiētes/ tā exē-
plum x̄pi q̄ verbū premīssum Apli. In q̄
vult aliorū instructores eē spūales et spū
lenitatis p̄ditos et cōsiderantes seip̄os ne
tēptentur. Tales vero q̄s rari sint cogitare
stupor est. Da mibi aliquē et dicam q̄ spi-
ritualis est/ q̄ spūalr̄ oīa dijudicet/ q̄ didi-
cerit ex eis q̄ passus est cōpati. q̄ q̄rat non
q̄ sua sunt sed q̄ iesu x̄pi. quē totū repleuit
charitas. hūilitas et pietas/ vt nullū in eo
locū vanitas et cupiditas inueniat. cuius
cōuersatio in celis sit. q̄ tanq̄s vn' ex ange-
lis dei/ nec b̄n̄dictōe nec maledictōe mo-
ueat' exēplo eoz̄. neq̄ ex ministerio/ occu-
patōnis sue inferioris/ sup̄na deserat. nec
sordes cōtrahat pestiferas. Alioq̄n qd̄ si-
bi p̄derit si vniuersum mūdū lucret' et ani-
me sue detrimentū patiat' nō audiēs iubē-
tem. Miserere aīe tue placēs deo. Tal' de-
niq̄ q̄ nullis stimulet' aut alliciat' formis

coꝝpoꝝ. sed abstractus in sublimi arce ra-
tiōis/ in sola animaz̄ p̄spicaci q̄litate ver-
setur. Quādiu enī ista tibi deerūt/ et repē-
te vel suspitōib' inq̄etaberis vel nimis ter-
reberis/ vel gloria turgescēs. aut contract'
eris infamia. carnalis es. nō spūalis. nec/
dum satis idone' q̄ alios instruas in spū
lenitatis. Quo fit. vt ad hoc res redeat. vt
inculpari poti' de temeritate q̄s de nimia
humiliatōe debuerim/ dum officio spi-
ritualū virozū memet immisceo. volens
puulos instruere p̄occupatos in peccatis
tanq̄s si testudo terrestris/ se pennas auī-
bus cōsociet. Sed qd̄ agā? Sentiant
aliter quidā ex hominib' etiā beniuolis:
Lōminant' vel mibi vel paruulis/ ne acce-
dant ad me. et hoc alia multiplici ratōe.
signāter quadruplici id arbitrāt recte fa-
cere. Allegant q̄ppe disparitatē moꝝ mi-
bi cū puulis. Allegant officij dignitatem
occupandā ad maiora. Dehinc causant'
loci et tempis importunitatē. Postremo
metuūt rei insuetudinē ab emulis calum-
niabilē. At vero tractem' pauca de sin-
gulis. Dicūt et vex est/ magnā esse dispa-
ritatē moꝝ debitoꝝ mibi/ ad moꝝes pu-
loꝝ. Nilominus si prodesse voluero/ vt
meos moꝝes suis cōtemperēt ad subleuā-
dum iacentes/ altiorē me deprimā neces-
se est. Non bene cōueniūt nec eadem sede
morant' maiestas et amor. Attamē sic ubi
deest amor/ qd̄ p̄derit instructio. dū nec li-
bent' audiēt. nec dictis credent. nec impa-
tis obediēt. Quare maiestas et amor.
nē eruerē. et pro puulis puulū se facere. se-
clusis tamē vicij. et proiecta longē om̄is
impudicitie nota. Adde q̄ naturā esse cō-
tumacē/ testatur Sene. magis ducitur q̄s
trahit'. Habet preterea hoc propriū gene-
rosa indoles (quod et irratiōabiles et be-
stie et aues docēt) vt blādicijs q̄s terrorib'
magis capiat' despectaturq̄s. Deniq̄s pau-
li verecundissimi / quo pacto detegerent
peccata sua turpia/ apud eū quē vel odi-
rent vel timerent. Apud eū rursus qui nō
prius eis psuasiss' se eis fidū esse. beniuo-
lum secretū et amicū. hoc autē psuaderi ne-
quibit. si nō modeste arriserit ridentibus
cōgratulef ludētib'. collaudet studia eoz̄
bona. si nō vitet acerbicatem et cōiicia in-
increpatōe sua cū om̄i leuitate et mansue-
tudinē. ita vt non odisse eos sed fraterna-
liter dilexisse sentiat'. Propterea tollens

De Paruulis

condescensionē affabilē et comicā a viro cum puulis/ vt efficacīā sue confessionis et cōmonitōnis euacuet/ consequēs est. **P**ersuasum sane habeo. sic egisse oli apostolū. Alioquin quō factus fuisset omnia ad omēs vt christū lucrificeret. si paruulos excipias/ ad quos nō factus sit puul⁹. Qua auctoritate preterea mādasset patribus de filiis humane tractandis/ neq; p/ uocandis ad iracūdiā; nē pusillo animo fierent/ si puulozū velut indigna horruisset conforia. **S**ed quid argumētis nitimur/ cu; hoc ipsum ab apostolo expressum sit. Facti sumus inqt puuli in medio vestrū. tanq; si nutrix foueat filios suos. **P**onderemus itez obsecro q̄ ratiōe iubet apls instruere p̄occupatos in delicto aliquo/ in spiritu lenitatis. Et videam⁹ si hoc nō prius egerit et docuerit legislator noster xps. Cum enī proclamans inuississet. Venite ad me omēs qui laboratis et onerati estis. subiunxit pro re ad hec necessaria. Discite a me quia mitis sum et humilis corde. **P**lura in vetustis patrum historijs ad hāc rem traduci possent testimonia. In quib; nihil ita efficax ad correptionem emendationēq; multozū/ repertū est/ quē admodū est lenitas. Nihil enī hominū melius est facilitate et clementia aut Lomicus. Nonne iohānes ille diuinorū conscius et conscriptor secretorū latronis et homicide pditissimi manū oscular⁹ est/ vt eū lucraret. Quis egregiū doctozē Augustinū tanq; sidus aliqđ beniuolū adq; fuit ecclesie/ ambrosius. Qua virtute/ vt q; beniuolentia et mititate. Lepi inqt Augustinus de eodē. Lepi amare hoīem. nō vt doctozē veritatis. sed vt hominē beniuolum in me. O prudētissimū et verū dei sequacē/ ambrosiū. Non dixit August. tūc pestiferis opinionibus inflato. Recede a me pctōr es. heretic⁹ es. blasphemus es. Quanto minus hec et silia de puulis fidelibus ad eū cōcurrentib;/ ira feruēcēs vomuisset. **P**orro si recogitem⁹ q̄s nihil erat in opibus christi vacuū/ et sententiarū maiestate carens/ iudicabim⁹ ipm non mediocrē rē intendisse/ dū vocabat puulos ad se/ cohibēs discipulos charissimos phibētes eos. Debinc eos accedētes amplexabat. imponēs eis manus/ et bñdicebat eos. Et O p̄ssime Jesu. q̄s vltra p̄ te verēcundabit esse humilis ad puulos;

Quis tumescens et elatus de sua vel magnitudine vel sciētia/ puitatē deinceps puulozū/ ignorantia aut imbecillitatē audebit aspernari. quādo tu/ qui es deus benedict⁹ in secula/ in quo sunt oēs thesauri sapientiez scie dei absconditi/ vsq; ad castissimos puulozū amplexus/ brā brachia māsuertis inclinās atq; circūligas. Procul ergo/ procul ex hinc omīs elatio. seorsum sit/ indignabunda quelibet puulozū effugatio/ vinctū hoc insigni exemplo xpi nostri. humanitas illa humilis in socrate a phis collaudata. q̄ nō erubescerat p̄ curas publicas/ laxare animū ludēdo cū puulis arundine etiā crurib; supposita. **O**si vidissent eū cathones cēforij nostre etatis/ quali eū cachinno derisissent. q̄s nō ita laxam⁹ ad puulos colludēdi licentia/ vt nō abhorrendā p̄clamem⁹ oēm in gestu aut verbo vel tactu petulantia aut impudicitia. Rursus alia ratio est humiliatōnis sue in obsequio dei sicut dauid saltans an arcā tot; virib; et nudat⁹. et vilis in ocul; suis celebrat. Alia ratio dū queritur sola mētis recreatio. **P**ria semp optia est. et vix excessum recipit. nec videor vbi aliter locū hēat cōgruentiorē illō eccliaſticū etiā a Tull in de offici; approbatū. Quāto maior es/ hūilia te in oib;. **H**ic christ⁹ staturo puulo corā discipul; q̄b; hāc hūilitat; normā verbo et rēplo inculcare volebat. Qui maior est inter vos/ erit sic minor. Et rursus in loco qđ tractam⁹ quis quis nō recepit regnū dei/ velut puul⁹/ nō intrabit in illō. **E**cce corā deo. quia nō mentior/ plures audiui a triennio cōfiteres puulos/ et quosdā eoz; grādusculos. q̄ faretāt se nūq; pctā sua fuisse dicturos alteri. nō sic eis cōdescēderit et diligēt interrogāt. instāte etiā moris articulo q̄s tūlibet dānari debuissent. Agnosce ergo qđ efficacie lateat in ipā cōdescēſione benigna. Et qđ opes interrogatōnū admonitōnūq; discretio cauta et sedulitas artificiosa. magis vero in his dei virt⁹ inuocata spata p̄piciatq; Quosdā p̄retea noui viros expertos q̄ iā a multis anis p̄fessionū auditores fuerāt/ prestātes sevir aut nūq; repisse aliqđ cert; ifectū vicij; q̄ pri⁹ illa cuiq; alēi detexiss; Hec id adhuc fecissent. nisi magis circūspectōis et lenitat; spūalis arte/ cepissent eos et pia qđā fraude vtil; circūuenissent. Qua sup re/ quēdā alia scripsisse me

D memini et ad vicioꝝ cognitiōem preci/
pue taliū nuper vnus editus est in galli/
co tractatulus. **E**xpediam⁹ nos breu⁹
in reliquis tribus calumnijs. Nam q̄ al/
legatur dignitas officij mei aut etiaz gra/
dus magistralis iā satis factum arbitroz.
Q̄ autē sup additur/ meam occupatiōem
in maioribus esse debere. Nescio proꝝsus
si quicq̄ maius esse potest in quo puitas
mea proficere valeat q̄ deo dante virtutē
a faucibus canis infernalis ⁊ ab ipsīs ge/
henne portis/animas eripe ⁊ tales puu/
loꝝ animas/quasi plantare aut rigare. p
rem nō idignā horri ecclesiastici. puulos
loquor p̄sertim in studio vt eis det incre/
mentū christus. Sed asserūt me in p̄di/
catōibus publicis/ista magnificentius
opaturum. Id quidē forte pompos⁹. sed
meo iudicio nō efficacius neq̄ fructuosi
us Confudit p̄idē ipse christus superbi
am nostrā. que nō vult nisi multos habe
at auditoꝝ os suū aperire sapiētie. quā
do cum muliercula samaritana ⁊ sola diu
turno sermone p̄fabulatus est. Nullo pa/
cro tamē abnegaueri ea me irrationabilr
dimissurū esse que necessitatis sunt in of/
ficio cancellariatus. dum illi indign⁹ de/
seruio pro quantalibet vtilitate securura
in alijs. Sed vbi cessat necessitas (vt ple
rumq̄ cessat) quis occupatiōem meā tam
salubzē inculpabit. quādo me tunc. forte
vel ludentē vel ociantē coarguere p̄sume
ret nemo? **A**mplius de loci ⁊ temporis
importunitate que tertia est calūnia/ que
dam respōdimus in p̄iori cōsideratiōe.
quāq̄ locus aptior ⁊ ab omni suspitione
remotior esse nō possit q̄ publicus in ec/
clesia. Hoc euitat puerbiam illā notans
Qui male agit odit lucem. Fit quoq̄ ius/
sio christi vt luceāt opa vestra bona corā
hominibus et sit lucerna eius posita sup
candelabrū. Qd si scandalizant aliq̄ inē
pretantes hoc ad pompā/ vel inanē iactā
tiam/ gloriunculā/ hypocrisim vel pape/
lardiā vel aliud h̄mōi. viderint qd dicant
Profecto scandalū tale est acceptū ⁊ non
datum. p̄bariseoz nō pusillorū. ac p̄inde
contēnendū. quoniā neq̄ actus neq̄ lo/
cus p̄fert ex se aliquā spiritalis ruine oc/
casiōē. Porro nil mirandū si radius bo
ni opis. q̄ sanis gratissimis est. sit lippus
liuidis aut inflatis oculis. odiosus mole
stusq̄. Xpi bonus odor sumus acclamat

apostolus. Sed quid subiūgitur. Alijs
quidē odor mortis in mortē. Alijs autē
odor vite in vitam. Letez quisquis attē
derit q̄ multa est messis dominica ⁊ ope/
rarij pauci (de operarijs loquor idoneis.
Nam alijs in numeri sunt et fruges confu/
mere nati ait Oratius) videbit q̄ nullus
dies nulla hora nullus locus ab hac ope/
ratiōe secludi deberet. **P**ostremo pro
quarta calūnia. nō inficioꝝ rem per me
aggressam apud p̄decessores meos fuis
se insolitam/ comicū me solatur prouer/
bium. suus cuiq̄ mos est. Si non liceret
cuiq̄ aliquid p̄clare nouitatis arripere
male iret res publica. immo non iam iret
sed liberius corrueret. Neq̄ tamen est istō
negocium proꝝsus insolens vel extraor/
dinarium si de licentia ⁊ mandato episco/
pi diocesani qui est dominus messis sue/
quidam deputētur ad messem hanc. nūc
hoc nunc illo modo colendam. Sed ⁊ si
licentiā hanc quesierim/ tutat me illa xpi
sententia. Rogate dominū messis vt mit
tat operarios in messem suam. Iridē ysai/
as protegit qui petēti quem mittam ⁊ q̄s
ibit nobis. Dixit Ecce ego sum mitte me
Nihil est enī in actis istis meis/ quicq̄ vlt
irregulare vel illegitimū. quia superiorū
potestas accessit ⁊ quia nullos paruulo/
rum audire p̄sumpsi sicut nec facere pro/
pono/ absq̄ p̄ceptorū sub quo informa
tur noticia. Deniq̄ non parua cura scho
larum ⁊ scholarū parisijs cōmissa est/ sal
tem in multis/ cancellario ecclesie parisi/
ens. tum iure officij. tū de mandato apo
stolico. Quid vero curā hanc magis dece
re potest. q̄ religiosa bonozū morū disci/
plina. **S**ed repetentes amici quod di
ctū est. Calumniabūtur inquit aduersa
rij/ nouitatē istā vel de curiositate vel de fi
ctione vel de infructuositate vel de nimia
leuitate aut aliquo h̄mōi. Hec non mihi
noua sunt. O amici carissimi. Oia dudū
p̄cogitauit ⁊ meū ipse pegi. Nā q̄ his vnq̄
fuit actio hoīs cogniti/ q̄ vel reprehensione
vel sinistra aut stulta interpretatiōe caruerit
Obsecro tū p̄ illā quā expectā salutē ⁊ ob
testor corā pauēdo tribunali iusti iudicij
dei qm̄ nemo nouit q̄ sunt hominis nisi
spiritus hoīs qui in ipso est. quatinus iu
xta regulam Christi. In hac re a fructi/
bus meis me cognoscant. Et si quid in
doctrina vel operatiōe/ falsum ipudicū

De paruulis trahēdis ad christū

nefariū ve deprehēderint / nō refugio / iu
dicer tunc lupus rapax in vestimto ouiu
Si autem fructus operis boni / cernunt
extrinsecus. nō damnet postulo arbor in
tentionis de malicia intrinsecus. Alioqn
peccatū incurritur temerarie diiudicatio
nis fraterne. et scandalum ponitur puu
lis. quozū aduentus p hoc ad christū nō
nunq̄ impeditur. Portabit quisquis ta
lis erit / onus suum imposterū. ego libera
tus extitero. Et animaduertāt precor ob
seruatores mei quantū fiducie gerat ani
mus meus in hac causa sibi bene consci⁹
quando ipsos etiā tot puulos. (quorum
conditio est. nīl facile celare) testes habeo
et inuoco. Sed hec hactenus ad alios

E

Hunc ad paruulos conuersus / eos sapi
entie verbis confidens / exhortabor. vt si
quis paruulus est veniat ad me nihil eru
befcat. nihil trepidet. nihil exhorreat. Au
diat quisquis ille erit bona saltem quedā
monita ex ore meo. si id ipsum arrego mi
hi. Jure meo id possum non in me sed in
domino Inducā ad bonū si potero. no
minatim inter cetera ad recogitandū om
nes annos suos in amaritudine anie sue
Et ad scopandū spirituz suum scoba lin
gue proprie. Ad hoc tamen vel aliud nul
lum cogam inuitū. Porro nihil de ta
cendis inquirā / neq̄ persuadebo / immo
prohibebo sociozū vel aliozū secreta p
dere. Nullus insuper suspectā habeat fi
dem meā in obseruando tam signo q̄ ver
bo sigillū confessionis integrum. Scio
quātūm priuilegiatū est. Vellem vt con
fessi / tanta se et me discretōne celarent ne
q̄ per quosdā inducerētur ad opposi
tum / curiositate praua fatuaq̄. Sed
extimescet aliquis / penitentie austeritatē
Vane hoc. quia nullam nō vltro sustinē
dam impono. Volo enim exemplo guil
belmi parisiensis / cum parua penitentie
voluntarie complenda / mittere homies
ad purgatoriu / q̄ cum inuita non faci
enda / precipitare in infernū. Quisquis
aderit peccatozū suozum quanq̄ grauif
simozū conscius / dicat cū dauid nil omit
tens. Peccaui. Voz subiungam. pecca
tum tuū transtulit a te deus. nō vltimum
in penitentie punctum habuisse credide
rim si profecto ore abominata est iniqui
tas hoc est ad vomitū confessionis dedu
cta. Alius fortassis estimabit me cum

osurum vel spreterum postea. cuius scele
ra cognouero. Lerte nihil minus. ama
bo eum potius vt filiū in Christo carissi
mum. vt cum preterea quē timere deū. et
bonum purgatūq̄ factum sciuerō. vt eū
subinde qui mee fidei se ita totum cōmi
serit / vt ea proderet mentis vulnera inde
cora. que carissimis forte parētibus neq̄
q̄ ostendisset. Et ita sentio in corde meo
scit veritas q̄ dulcius afficiōz atq̄ man
suetius ad illos quos e magnis et graui
bus criminū periculis eruditos esse con
spicō / q̄ ad alios minus sauciatos. Nul
las deniq̄ vindicationis aut odij reliqui
as vnq̄ in animo residere pmiserim / pro
confessione cuiuscūq̄ delicti. etiam si p
pria mors parētum delictum illud esset.
Scio tamen q̄ non potest a cōfessis / om
nis repente pudor abijci. Sed hoc neq̄
necesse neq̄ vtile est. vincet tandem illuz
pudorem ratio. et ista interim cōfusio ad
non mediocrē pene dimissionē proficiet.

Conqueret alius et dicit frigidus sum
et indenotus. quid mihi prodest cōfessio
Et sane esto. ita sit. tanto diligentius ac
cedere conuenit ad ignitū eloquiū dei ve
hementer. Accede ad hūc ignem calesces
plus satis. Video sepe multos frigidos
in initio: q̄ etiā colloquiū tale super acti
bus suis vel horrēt vel ridēt / et discedūt
calentes consolati et vbertim flentes.

Obrigat mihi crebrius talis mutatio.
Dum quoq̄ circa sorozes germanas. dū
eas ad celibatum pperuum inducerem:
tale aliqd carnale patiebar. turbabat nō
nunq̄ me et rationes meas omnes / tum
tus vulgaris consuetudinis. insolitū mi
hi proponebat id quod agere moliebat
mea deuotio. Fluctuabam et nutabam. et
pene querebā dissoluere sanctitatem pro
positi ac retro pedem flectere. Quousq̄
tandem deo propitio / cōuertebam oculos
a terrā in celum. a morte hac ad vitam / a
mortalitate ad eternitatem. et considera
bam in ipsa rationis arce et fidei lumine.
quoniā vanitas vanitatū et omnia vani
tas. Sic respirabam solidabar firmabar
q̄. Quo magis hortandi sunt omnes / vt
hoc modo. nō populari rumore vel con
suetudinis errore / sed pure veritatis con
sideratione / id quod iustum est et religio
se factum diiudicent. nec qd anim⁹ in pre
senti sentiat. sed quid sentire deat attēdāt

S Ceteris solitus sum ne tacebo / p̄fessos
 mibi specialiter instituire ad quatuor obser-
 uanda. Nam quo ad crimina pre ceteris de-
 testor in eis os mēdacijs et p̄iurijs detra-
 ctionibzq; deōstū. **D**an^o q̄z violentas et
 rapaces. Tactus deniq; libidinosos ma-
 xime monstrosos. damnatosq; legibus
Primū obseruandū est vt summope si
 bi caueāt. ne deinceps sint occasio ruine et
 damnatōis alioz. quoniā istud est p̄riū
 demonis officiū. Bene iussum est. Si nō
 caste. tamē caute. hoc est secreta et solitarie
 sine lesiōe vel scādalo cuiuscūq; **S**ecūz
 est. vt seductos olim ab eis / aut suos i ma-
 lum cōplices / studeant quātū discrete po-
 tuerint ad emendatiōem reducere. immo
 et alios p̄ eis. quatin^o et ipsi qui p̄i^o demo-
 nū nūc p̄ hoc angelozū fungātur officijs
Tertū est vt si peccauerint de cetero (p̄
 vt est humana fragilitas) semp tamē ad-
 hibeāt tempore et loco ip̄m p̄fessionis an-
 tidotū. quā nihil esse valiturā obtestor ite-
 rum et iterū. si nō fuerit integra et sufficien-
 ter explicās atq; dinumerās cognita cōfi-
 tentis peccata. cum circūstantijs maxime
 eis q̄ peccati sp̄m mutāt. **Q**uartū est.
 Indico nempe singulis nō obligatorie
 sed exhortatorie sepius. vt teneāt facilem
 quandā obseruatiōem pro omni tempore
 vite sue. tam pro rememoratiōe et quadā
 satisfactōe peccatorū integre simul con-
 fessorū / q̄z pro cautela aliqua futurozū.
 Utor vero p̄muniter hoc modo. vt dicāt
 singulis diebz bis pater noster et aue^{ma-}
 ria semel de mane et semel de sero. cū toti-
 dem p̄strationibz ad terrā. si et vbi cōmo-
 de fieri poterit. Raro autē muto in hoc
 pro magnitudine et varietate criminū di-
 uersitate h̄mōi obseruatiōnū. quoniā vix
 istud fieret et in alijs penitentijs secretio-
 ribus p̄t scrupulosius varietas talis tra-
 di. **Q**si in hoc innocētes cū nocētibz exe-
 quem / nō conquerātur in nocētes. qz nō
 min^o obligati sunt qui ne similes eēt no-
 centibz / ipse prohibuit manutenuitq;
 Hanc vero quadruplicē institutiōem pro
 puulis / metro ludēs cōprehēdi. vt eas al-
 tiori mēte reponāt. Nō opere aut verbis.
 alios corrueris vnq; **S**it satis ipsa tibi
 p̄ditio propria. Si q̄s p̄dideris monitis
 actis ve nefandis. Discrete ad rectū mor-
 reuocare stude. Non pudor obsistat / tua
 quin cōfessio plene. Crimina scita notet.

vel nocet illa tibi Tu de cōfessio grat^o tu
 ne recidiues Signo aliquo facili / iugiter
 esto memor **A**d extremū vsq; quo puu-
 li diligitis infantia. **U**t quid diligitis va-
 nitatem et queritis mendaciū. Venite fi-
 denter. nulle viarum insidie. nullus latet
 anguis in herba **C**ōmunicabim^o mutuo
 bona sp̄ualia / quia tp̄alia vestra nulla re-
 quiro Ego vobis doctrinā. vos mibi ora-
 tionē impendetis. immo orabim^o pinui-
 cem vt saluemur. Sic angelos nostros vi-
 cissim letificabimus / in quozū solennita-
 te hec scribo. Sic forte. nec iā forte. s; cer-
 ta spe misericordiā inueniem^o apud p̄z
 nostrū. dum obediem^o voci sue in accessu
 nostro ad eū. ego puocando / vos exequē-
 do. **N**ec deerūt p̄i / gratie et deuotiōis am-
 plexus / in p̄nti miseria cōsolatorij / post-
 modū glorie cōsummate p̄petua vnitas
 subsequet^o **A**d quā nos omēs / qui sp̄ritu
 paruuli esse debemus / inuitat ipse Iesus
 sp̄rituali collocutiōe et afflatu iugiter in-
 spirās et dices. sinite puulos veire ad me.

Incipit opusculū
 eiusdem de cōtractibus ad instantiā prio-
 ris et p̄uentus dom^o carthusie in sabaudia
 Anno dñi. **M**.ccccx. **V**ele Januarij.

Incipit probemū
Qui volunt diuites fieri inci-
 dūt in laqueū et tentatiōem
 diaboli / et desideria multa et
 inuilia et nociua. q̄ mergūt
 hoīes in interitū et p̄ditōem
Radix enim omnī maloz est cupiditas
 quā quidā appetentes / errauerunt a fide.
 et inseruerūt se multis doloribus. Tu ve-
 ro o homo dei hec fuge. **N**ec est aposto-
 lica ammonitio cōformis sententię chri-
 sti. Non potestis deo seruire et mānone.
Sed ve filijs Adam post peccatum.
 quos oportet trāsire per viā contractū
 ciuiliū. vbi meū et tuum perstrepunt et
 altercantur. **U**bi dolos fraudes laqueos
 deceptionis / sp̄rgit et abscondit inimic^o
 dum iniqua rebus precia suadet imponi
 dum nō satis attendūt homines quod ait.
Buido carthusien^o. Rationalis creature /
 vera perfectio est. vnamquāq; rem tanti
 habere quanti habēda est. sicut pluris est
 aīa q̄ esca. fides et equitas q̄ pecunia. **Q**
 Quo fit vt sp̄uales etiā dei homines / vt
 euadūt pericula. licet nolint diuites fieri.

5